
Ev olució del paper de la dona en la política

Autora: Laura Tornés i Llopis

Tutora: Rosa Maria Bonvehí i Deza

4t ESO, Curs 2019 - 2020

Data de lliurament: 2 de març de 2020

ÍNDIX

1.Introducció	1
2.Pregunta, hipòtesis i objectius del treball	2
3.Bloc teòric	4
3.1La política	4
3.2Origen de la política	4
3.3Sistemes polítics.....	5
3.3.1 Monarquia	5
3.3.1.1 Monarquia absoluta.....	5
3.3.1.2 Monarquia parlamentària	6
3.3.2 Democràcia.....	6
3.3.2.1Constitució Nacional	7
3.3.2.1.1Constitució liberal	8
3.3.2.1.2 Constitució conservadora	9
3.3.3 La república	9
3.3.3.1 República segons el govern	10
3.3.3.2 República segons la religió	11
3.3.3.3 República segons el poder executiu	11
3.3.4 Dictadura.....	12
3.4. La política espanyola (finals del s. XIX- actualitat)	13
3.4.1 Implantació del liberalisme a Espanya	14
3.4.2 1902 – 1939.....	15
3.4.3 Les dones durant el franquisme	18
3.4.4 Actualitat.....	19
3.4.5 Resum biogràfic	23
3.4.5.1 Olympe de Gouges	23
3.4.5.2 Clara Campoamor	26
3.5Història política de Sant Hilari Sacalm.....	28
3.5.1 Evolució del paper de la dona a Sant Hilari Sacalm.....	28
4.Bloc pràctic	31
4.1 Entrevistes.....	31

4.2 Enquestes.....	32
5.Webgrafia.....	39
6.Bibliografia	42
7.Annexos	43
7.1Entrevistes.....	43

1. Introducció

La raó per la qual he decidit de fer aquest treball és l'interès que em desperta saber com s'organitza la nostra societat i, sobretot, tenir coneixement de quin paper adopta la dona en la política. Durant molt de temps el sistema polític ha anat variant, no obstant això, m'agradaria saber fins a quin punt la igualtat de gènere, ha seguit o no la mateixa evolució.

En una societat la política és imprescindible. Des dels nostres inicis com a éssers humans, un cap, un governador, un rei, ha estat necessari per a què tots els ciutadans i ciutadanes tinguessin un punt de referència i hi hagués una organització adequada civilitzacions. Ara bé, la meua pregunta és: quin paper ha tingut la dona davant els avenços polítics? Sempre ha tingut la mateixa consideració? Actualment té les mateixes oportunitats que l'home? A partir de la política m'agradaria descobrir el rol que han adoptat les dones al llarg dels anys. M'agradaria que aquest treball m'ajudés a conèixer i prendre consciència del paper i la feina de les persones que han fet possible el sistema de vida de la societat actual.

A més a més, amb aquest treball voldria centrar-me en el meu poble, Sant Hilari Sacalm. Penso que investigar sobre les dones que han lluitat per Sant Hilari és important per valorar la societat on vivim.

Per realitzar el treball he fet una recerca sobre diferents tipus de sistemes polítics i m'he centrat en l'evolució de la política espanyola des de finals del s. XIX fins a l'actualitat, i sobretot, en el que ha estat el paper de la dona fins ara.

Aquest treball es divideix en dues parts principals: el bloc teòric i el bloc pràctic. D'una banda, el bloc teòric està compost per tota la redacció i indagació realitzada sobre els sistemes polítics, la política espanyola i la hilariencia, i la seva evolució.

D'altra banda, la part pràctica inclou la informació extreta de les enquestes contestades pels hilariencs, i les entrevistes realitzades a dones que en diferents moments es van involucrar en la política municipal.

2. Pregunta, hipòtesis i objectius del treball

PREGUNTA:

Com ha canviat el paper de la dona en la política, en què s'han basat aquests canvis?

HIPÒTESIS:

Parteixo de la idea que potser les dones no estem anant endavant, no només en termes polítics, sinó en la societat en general. En les primeres civilitzacions el gènere femení tenia un rol molt diferent a l'actual, lligat a la maternitat i al culte a la fertilitat; els homes, en canvi, eren els dirigents de les tribus. Mentre els homes adquirien cada vegada un paper més rellevant, les dones perdien la seva consideració quedant-se en un segon terme. Durant els últims anys s'ha estat lluitant per canviar-ho, si bé hi ha nombroses dones al capdavant de moltes institucions, alcaldies i presidències, probablement no hi ha les mateixes facilitats per accedir a aquests graus d'importància social.

D'una banda, Sant Hilari o Catalunya, mai han tingut una alcaldessa o una presidenta, fet que demostra que encara queda molt per canviar i hi ha molta feina per fer. D'altra banda, tot i que el meu poble no ha tingut mai alcaldessa, ha tingut moltes regidores i dones involucrades en la política. La seva tasca no ha rebut la mateixa consideració que la que hagin pogut tenir els alcaldes, ja que mai s'ha parlat de les primeres dones que van introduir-se en la política i que per tant, van lluitar pel nostre poble. No s'ha demostrat la vàlua de les dones.

Aquest fet no ha disminuït al llarg dels anys, sinó les accions i els valors masclistes de la nostra societat han afavorit que s'allargués en el temps.

OBJECTIUS:

- ∞ Descobrir l'evolució política de la nostra societat.
- ∞ Aprofundir en la història de Sant Hilari Sacalm.
- ∞ Explicar l'evolució política al llarg dels anys, centrant-me en el meu poble.
- ∞ Conèixer les dones que han fet que el meu poble pogués avançar políticament .
- ∞ Saber si la població de Sant Hilari Sacalm coneix els seus orígens polítics.
- ∞ Estudiar com valoren els habitants de Sant Hilari Sacalm la tasca política.

3. Bloc teòric

3.1 La política

Per introduir el tema i poder avançar en el treball cal tenir en compte diversos punts:

Què és la política?

Segons el DIEC2, la política és la ciència i l'art de governar, que tracta de l'organització i l'administració d'un estat en els seus afers exteriors i interiors.

Des dels nostres orígens, els éssers humans hem tingut la necessitat de tenir un dirigent. Al llarg dels anys la manera d'organitzar-nos políticament ha anat canviant tenint en compte el temps i la cultura, hem passat per diversos sistemes polítics com per exemple: les dinasties egípcies, la democràcia d'origen grec, el feudalisme o l'absolutisme.

3.2 Origen de la política

L'organització política té origen en els inicis dels nostres dies. La necessitat humana de sentir-se organitzat, ens ha portat a la política com a tal.

Les tribus prehistòriques ja estaven liderades per un cap, el seu poder era atribuït al membre amb més força del grup. En aquesta era també apareixen els primers artesans i els comerciants, fou així com van néixer les primeres ciutats i al mateix temps els grups socials. Com que ja hi havia diferències entre les persones que posseïen més terres de les que en tenien menys, començaren els furtcs i les ànsies de poder, per tant la necessitat de protegir les ciutats, és per això que de vegades s'escollia un rei, ell era qui governava i s'encarregava de protegir la ciutat.

3.3 Sistemes polítics

3.3.1 Monarquia

La monarquia és un sistema polític en el que l'Estat està governat per un monarca. El càrrec reial és hereditari, per tant parlem de les famílies reials com a dinasties.

Cal destacar que la monarquia es pot dividir en dos grups, la monarquia absoluta i la monarquia parlamentària.

3.3.1.1 Monarquia absoluta

La monarquia absoluta és aquella organització política en què els poders executiu, judicial i legislatiu recauen en el rei, no obstant això, sovint és ajudat per diverses institucions.

El concepte de monarquia absolutista s'inicià a finals de l'Edat Mitjana i és l'organització característica de l'Europa occidental del segle XVIII.

Antigament el poder del rei era empleat en nom de Déu, de manera que l'església assumia un paper d'intermediària entre Déu i el rei. El poder del rei era totalment hereditari, és a dir, exercia com a tal fins que moria i passava a l'hereu.

Un gran exemple de monarquia absoluta és Lluís XIV, el Rei Sol. Ell governà a França del 1638 al 1715. Lluís XIV ha passat a la història amb una frase totalment representativa dels fonaments de l'absolutisme: "l'Estat soc jo".

3.3.1.2 Monarquia parlamentària

La monarquia parlamentària es caracteritza per tenir un cap d'Estat regulat pel Parlament. Aquest limita el poder del rei i té el poder legislatiu i executiu.

Aquesta organització política neix a Anglaterra a l'Edat Mitjana. A l'Edat Moderna s'aclareixen més els fonaments, tanmateix el nom i conceptes no seran fixats fins el segle XIX – XX.

Tot i que la corona és mantinguda pel poble, la figura del rei és intocable. El rei promulga la llei d'un país, però no el poden sancionar. La corona té immunitat jurídica. Mentre que en la monarquia absoluta el poder del rei és hereditari, en la monarquia parlamentària és un càrrec vitalici, és a dir, si el rei no té les capacitats necessàries per governar, el mandat passa al seu successor.

Alguns exemples de monarquies parlamentàries són Suècia, Mònaco i Espanya.

3.3.2 Democràcia

La democràcia és la forma de govern en què el poble escull el seu president per mitjà d'un sufragi de manera periòdica.

El concepte de democràcia neix a les polis gregues. Significava l'interès pel bé comú i l'inici de les institucions polítiques ressaltant la importància que en una nació, els seus habitants puguin participar en les decisions que afecten al seu futur. Cal ressaltar que la paraula democràcia prové dels termes grecs “*demos*” que significa poble, i “*kratos*” que significa autoritat.

Els conceptes més importants sobre la democràcia són la separació de poders (legislatiu, executiu i judicial) i la sobirania nacional.

El funcionament d'un estat democràtic és el següent: els partits polítics a través de les plataformes respectives presenten la seva opinió sobre diversos temes,

per exemple: salut, economia, educació, feina, etc. Seguidament els ciutadans a través del vot donen suport al partit que consideren més convenient.

És per aquest motiu que actualment la democràcia és considerada la forma política més justa i convenient per al benestar d'un país.

3.3.2.1 Constitució Nacional

Les democràcies es recolzen en el principi de la constitucionalitat. La Constitució Nacional és un text el qual assegura els principis de llibertat i igualtat. Les constitucions en els països democràtics són la garantia al respecte pels ciutadans, incloent tot tipus de minories i està per sobre de qualsevol altra llei (supremacia constitucional). Un correcte funcionament de l'Estat consistirà en un específic seguiment de la Constitució. Segons la flexibilitat les constitucions poden ser:

- ∞ **Rígidess o semirígidess:** constitucions que requereixen un procediment més complex que el legislatiu ordinari per ser modificat.
- ∞ **Flexibles:** constitucions que poden ser modificades simplement per una llei.

Les constitucions es basen en la redacció de diversos principis:

- Principi d'igualtat de tots davant de la llei.
- Principis de legalitat.
- Principi de la racionalitat de la llei.
- Principi de la independència dels poders de l'Estat.
- Principi d'irretroactivitat de la llei.

Cal esmentar que una constitució pot ser original o derivada. Les originals són aquelles que no prenen una altra constitució prèviament redactada com a exemple. N'és un exemple la constitució francesa redactada després de la Revolució Francesa.

D'altra banda, una constitució derivada és aquella que ha seguit com a model una constitució més antiga, per canviar-ne alguns punts i satisfer les necessitats d'una nova nació.

A més a més una constitució també es pot dividir en tres grups segons la seva formació:

- ∞ **Constitucions atorgades:** encara que el concepte de monarquia absoluta i constitucionalitat puguin semblar conceptes antagònics, en el passat diversos monarques redactaren la constitució per seguir exercint un poder absolutista sota una falsa aparença legal.
- ∞ **Constitucions imposades:** són debatudes pel Parlament i imposades des del poder polític a la resta de sectors socials.
- ∞ **Pactades:** són aquelles que surten del debat i acord amb diversos agents de la societat.

3.3.2.1.1 Constitució liberal

Existeixen diferents graus de liberalisme dins les mateixes constitucions, no obstant això, el pensament liberal es troba a la base de totes les constitucions al exigir una ordre que superi el poder del rei.

Les constitucions liberals són les que determinen que un estat sigui laic i que existeixi una llibertat de cultes en el territori, que exigeixen la nacionalització eclesiàstica i/o constitueixen un govern totalment civil i republicà.

3.3.2.1.2 Constitució conservadora

Una constitució conservadora és aquella que al llarg dels anys ha canviat més lentament. Per exemple, assegura una funció oficial a la religió de l'Estat, recolza l'autonomia de l'Església i defensa que hi hagi monarquia encara que aquesta serà parlamentària.

Cal ressaltar que no totes les constitucions segueixen tots els principis d'una constitució liberal ni d'una constitució conservadora, aquestes es poden situar en punts intermedis.

3.3.3 La república

Una república és un sistema polític en el qual no hi ha rei i està basat en la llei (predomini de la constitució nacional) i la igualtat davant de la llei (Estat de Dret), és a dir, un sistema de lleis que regeixen a tota la població per igual sense cap tipus de distinció. Quan es parla de república, ens referim a un conjunt d'institucions polítiques i administratives. No es pot confondre una república amb una democràcia, ja que una pot existir sense l'altra.

El terme república prové de la paraula llatina *respublica*, composta per *res* (cosa) i *pública* (de tots). La sobirania recau en el poble.

En algunes civilitzacions de l'Època Antiga, com a Grècia, ja existia el concepte de república tot i que no era emprat com en l'actualitat. En la Grècia Antiga existia l'esclavitud i estava governada per una aristocràcia militar, juntament amb un conjunt de savis que controlaven la llei i la religió.

A Roma hi van haver períodes de monarquia i de república, no obstant això, no va ser fins la caiguda de les monarquies absolutes a Europa (s. XVIII) que la república es va instaurar com a sistema de govern. Aquest canvi va ser impulsat pel moviment del poble. També va influir molt el pensament burgès i el moviment il·lustrat.

Totes les repúbliques es basen en els següents fonaments:

- **L'Estat de Dret:** en una república tots els habitants tenen els mateixos drets, deures i lleis. La llei s'aplica per igual a tothom, sense distincions.
- **L'imperi de la llei:** totes les repúbliques es basen en un text legal, la Carta Magna o la Constitució. Allà s'hi troben totes les lleis i principis jurídics que regeixen la vida a la república. Violar aquestes lleis, portarà a assumir les conseqüències del codi penal.
- **Separació de poders:** tots els poders de la república han de ser independents i autònoms. Normalment aquests poders són tres: legislatiu, executiu i judicial.

Hi ha dues formes de degradació o corrupció en una república. D'una banda hi ha l'oligarquia que és la forma de govern en què el poder resideix en un estament social, polític o econòmic, es caracteritza per trencar les bases republicanes per afavorir els seus interessos. D'altra banda trobem el despotisme, és la forma de govern en que un poder controla a tots els poders públics i els sotmet a la seva voluntat. Pot derivar a una monarquia, tirania o dictadura.

3.3.3.1 República segons el govern

- ∞ **Repúbliques democràtiques:** són aquelles que escullen els seus dirigents per mitjà de referèndums o eleccions populars. En conclusió, aquelles que posen en pràctica la democràcia.
- ∞ **Repúbliques autoritàries:** aquelles que són governades per alguna facció política, ja siguin estaments militars, partits, etc. Són dictadures, com és el cas de les repúbliques comunistes.

3.3.3.2 República segons la religió

- ∞ **Repúbliques laiques:** són les que han separat Estat i religió. L'Estat exerceix el seu poder segons el cos de lleis que conté la constitució i tothom pot escollir el seu codi moral i religió. Hi ha llibertat de culte.
- ∞ **Repúbliques confessionals:** l'Estat s'adhereix a una religió oficial. La religió pot dictar costums i tradicions o, fins i tot, controlar el que apareix a la Carta Magna. Existeixen casos com el de les repúbliques islàmiques, on les lleis són les mateixes del text religiós (l'Alcorà).

3.3.3.3 República segons el poder executiu

- ∞ **Repúbliques parlamentàries:** aquelles on opera un parlament del qual és electe el primer ministre, representant de l'executiu, els seus poders estan controlats i sotmesos al Parlament.
- ∞ **Repúbliques presidencialistes:** aquelles que d'alguna manera escullen un president al qual se li atorguen grans poders executius, aquests poders fan contrapès als poders legislatius.
- ∞ **Repúbliques semi-presidencialistes:** aquelles que inclouen els dos models anteriors. Hi ha un president, però també un primer ministre escollit pel parlament, tots dos exerceixen i comparteixen el poder executiu. S'anomena Estat bicèfal (dos caps).

3.3.4 Dictadura

Una dictadura és aquella forma de govern en què tot el poder recau en una mateixa persona. Aquesta persona és coneguda com a dictador i aquest tipus de govern dictatorial es caracteritza per la falta de divisió de poders i perquè el poder està en mans d'una minoria a la qual beneficia totalment.

El dictador pot accedir al poder en forma de cop d'Estat o amb el suport de les forces armades del mateix. En les dictadures el poble no està representat ni considerat en la presa de decisions.

Les dictadures es caracteritzen per ser un sistema de govern en què no existeixen ni control ni límits en el poder del dictador, ja que no existeix divisió de poders. Els ciutadans, no tenen cap llei que els empari. Normalment les forces armades tenen el dret a privar de les seves llibertats a qualsevol ciutadà si ho consideren precis. Cal ressaltar que les guerres són molt presents en dictadures. Tenint en compte que la figura de president apareix en sistemes democràtics, en una dictadura, aquest rol queda abolit. No obstant això, en algunes dictadures, el dictador en cap es fa anomenar president, tot i així no pertany a cap sistema democràtic.

Per aconseguir un major recolzament per part del poble, en una dictadura es controlen els mitjans de comunicació i els seus treballadors, a més a més són utilitzats per inculcar característiques positives al poble sobre el seu líder i presentar-lo així, com un pare protector. El poble però, està governat per la cultura de la por, perseguit i torturat si no se segueixen les estrictes normes del dictador.

3.4. La política espanyola (finals del s. XIX- actualitat)

Durant el segle XIX Espanya va viure una revolució liberal i un procés d'industrialització que van canviar profundament una societat estamental basada en l'Antic Règim i va donar lloc a unes classes pròpies d'una societat capitalista. Tanmateix, "la societat dels vuit-cents" tindria unes característiques diferents depenent dels territoris.

A Espanya, la preeminència del sector agrícola i el baix desenvolupament social, van fer que la burgesia adoptés un paper irrellevant, mentre que la noblesa conservava molts més drets i influència que a d'altres països de l'Europa Occidental. Per aquest motiu, Espanya va evolucionar molt més lentament que altres societats. El pensament conservador i la pervivència aristocràtica van dificultar una major aflluència de la burgesia, d'altra banda l'Església va continuar tenint una important influència social.

A Catalunya, el creixement urbà i el desenvolupament industrial, sobretot a Barcelona, va donar-li uns trets diferencials. D'una banda la noblesa perdia en preferència econòmica i social. De l'altra, la puixant burgesia industrial guanyava en rellevància social i en integrants. No obstant això, aquesta burgesia va adoptar un paper molt secundari en l'organització de l'aparell estatal liberal espanyol, que en bona part va continuar en mans dels propietaris agrícoles. També era a Catalunya on se centrava la major part del proletariat espanyol, el que va suposar que fossin les associacions obreres i l'obrerisme qui tinguessin la força més gran en aquesta organització.

3.4.1 Implantació del liberalisme a Espanya

La Guerra del Francès (1808 – 1814) va ser el desencadenant de la crisi de l'Antic Règim a Espanya, que va acabar amb la construcció de l'Estat liberal durant el regnat d'Isabel II (1833 – 1868).

Com que no hi havia elits burgeses fortes en termes de poder i política, va derivar a un liberalisme espanyol dotat per diverses peculiaritats: un gran protagonisme de la Corona, la intervenció de l'exèrcit en la política, el caciquisme, el falsejament electoral i un Estat molt centralitzat.

Un germà de Napoleó Bonaparte ocupava el tron espanyol, Josep Bonaparte, aquest fet va motivar la formació d'unes juntes i un primer intent d'instaurar un règim constitucional a Espanya durant la Guerra del Francès. Les juntes es reuniren a Cadis, on van aprovar l'any 1812 la primera Constitució espanyola, la qual va tenir una vigència molt limitada ("la Pepa").

El segon i definitiu intent es va dur a terme durant la Primera Guerra Carlina (1833 – 1840), en què es disputaven dos models d'Estat: l'absolutista defensat pels carlins, i el liberal, amb el suport dels isabelins. Durant el regnat d'Isabel II es va implantar una monarquia constitucional, que malgrat les seves limitacions va consolidar el triomf del liberalisme.

Els liberals estaven dividits en moderats i progressistes, ambdues tendències ocupaven el poder segons els resultats electorals. Això no obstant, una sèrie de pràctiques van obstaculitzar el joc polític i dificultaren la formació d'un sistema polític estable. Algunes d'aquestes pràctiques eren:

- La intervenció de la Corona en la política, generalment a favor dels moderats.
- Influència a la Cort d'una camarilla en benefici propi (camarillisme).
- Sufragi censatari, donava el vot només a l'1% de la població. A més a més els resultats eren falsejats a favor del partit en el poder.

- Algunes famílies de gran influència sobre la població tenien poder decisiu en el nomenament dels candidats i en els resultats electorals (caciquisme).

L'exèrcit també tenia gran influència sobre el poder polític. Alguns militars es van convertir en líders polítics i van donar suport a partits moderats i progressistes, fins i tot els van liderar. Les limitacions del sistema electoral i falsejament dels resultats van donar peu a que el partit de l'oposició recorregués a un pronunciament militar per pressionar al rei a que els hi atorgués el govern.

Espanya tenia una organització centralista. Aquesta centralització que anava acompanyada d'un procés d'uniformització legal, lingüística i cultural va ser criticada a Catalunya. En aquell moment a Catalunya gràcies al procés d'industrialització va néixer una nova burgesia, que no es considerava representada dins el nou Estat liberal espanyol. És per aquest motiu que a Catalunya sorgiren moviments federalistes i catalanistes que impulsaren propostes per descentralitzar l'Estat espanyol.

3.4.2 1902 – 1939

Els problemes del règim de la Restauració es van agreujar durant les primeres dècades del segle XX.

Es van fer diverses reformes, per exemple des del Partido Conservador, Antoni Maura va emprendre "la revolució des de dalt" amb mesures de reforma fiscal i de regulació del dret a vaga. D'altra banda, el Partido Liberal, de José Canalejas, intentà reduir la influència de l'Església en la vida pública i l'educació, a més a més va introduir lleis de protecció social als treballadors. Hi havia moltes demandes per part del catalanisme.

L'any 1914 es va constituir la Mancomunitat de Catalunya, un primer pas en la descentralització de l'Estat.

El caciquisme i la manipulació de dades afeblíen el sistema, colpit també per fets com ara la Setmana Tràgica i l'assassinat de Canalejas.

Els grups en oposició al sistema que van adquirir més protagonisme van ser els següents:

- ∞ **Els republicans:** van crear la Unió Republicana que va anar augmentant la seva força electoral. El seu líder era Alejandro Lerroux. La seva política era populista i extremista, tenia molts seguidors entre els obrers catalans.
- ∞ **El socialisme:** sobretot en el País Basc, Astúries i Madrid. Va crear el Partido Comunista de España.
- ∞ **Els nacionalismes:** ascens electoral de la Lliga Regionalista a Catalunya i del Partit Nacionalista Basc al País Basc.

La dictadura va ser proclamada el 1923 pel general Primo de Rivera, fet que va fer caure la monarquia d'Alfons XIII, el qual havia estat coronat el 1902 en complir la majoria d'edat. Aquest cop d'Estat va ser ben rebut per la burgesia catalana i la Lliga Regionalista, aquests esperaven que posés fi a la conflictivitat obrera que hi havia a Catalunya i que garantís l'ordre social. En contra del que ells pensaven, els drets dels catalans no van ser respectats i la Mancomunitat va ser presidida per un anticatalanista, Alfons Sala. També es van prohibir les manifestacions en català i l'ús de la senyera.

Hi havia una crisi internacional que va començar a notar-se a Espanya l'any 1929 i que va afeblir la dictadura, Primo de Rivera va dimitir el gener de 1930.

Aleshores el rei va anomenar cap del govern al general Berenguer, però gran part de l'oposició va signar el Pacte de Sant Sebastià per acabar amb la monarquia borbònica. El pacte reconeixia el dret a l'autonomia de Catalunya, Galícia i el País Basc. Al cap de poc, Berenguer va ser substituït per l'almirall Aznar el qual va convocar eleccions municipals el 1931.

Dos dies després de les eleccions, el 14 d'abril del 1931 es va proclamar la Segona República Espanyola. El rei va marxar a l'exili.

Un conjunt de reformes es van emprendre gràcies a la instauració de la Segona República l'any 1931. A Catalunya, la República va permetre disposar d'un govern autònom, la Generalitat.

El paper de les dones a la política era totalment minoritari. Fins aquell moment les dones havien estat vinculades a la llar i la seva vida estava a disposició del seu marit. Les seves obligacions es reduïen a fer-se càrrec dels fills i mantenir a la llar i al seu marit. Però al juny de 1931, es van convocar eleccions a les Corts Constituents, les quals van guanyar la coalició republicanosocialista. La primera tasca de les noves Corts va ser elaborar una nova Constitució, que es va aprovar aquell mateix desembre. En aquesta constitució la dona aconseguia certs drets. El text establí els següents principis:

- Espanya es definia com un Estat integral, amb la possibilitat d'establir governs autònoms.
- Es va instaurar el sufragi masculí i **femení**.
- Es va proclamar l'aconfessionalitat de l'Estat, però es respectaven tots els cultes. Es va permetre el matrimoni civil i es va implantar el divorci.
- Declaració de drets individuals i establí àmplies llibertats públiques i privades. No obstant això el govern podia expropiar béns considerats d'utilitat social.
- El poder legislatiu residia en les Corts, el poder executiu estava en mans del Consell de Ministres i el president de la República. Major independència del poder judicial.

Tot i que la Constitució Republicana va ser un gran avenç per les dones, no tots els governs les tingueren en compte. Durant el Bienni Conservador, període en que el govern espanyol estava en mans del CEDA i del partit Lerrouxista, de tendències dretanes, es va intentar parar l'ascens de la dona en diversos aspectes socials.

L'any 1936, va esclatar la Guerra Civil. Espanya va quedar fragmentada ideològicament. A les zones ocupades pel bàndol nacional la dona va tornar al

seu paper arcaic, el de cuidar els fills i mantenir la llar. Mentre que a les zones republicanes, va ser el cas contrari. A l'inici fins hi tot les dones es van allistar a les milícies per la imminent necessitat de convertir el bàndol nacional, van incorporar-se als àmbits socials i laborals. D'aquesta manera les dones van deixar de mantenir-se allunyades de la vida política, de fet el símbol d'una miliciana armada va convertir-se en l'estiu de 1936 en el símbol de la mobilització del poble espanyol contra el feixisme.

3.4.3 Les dones durant el franquisme

Els processos d'igualtat jurídica que s'havien aconseguit durant la Segona República van ser anul·lats pel règim de Franco, que va delegar la dona les tasques domèstiques i va acabar amb la igualtat legal. El seu argument era la superioritat física i intel·lectual de l'home vers la dona i per aquest motiu era ell el qui havia d'encarregar-se dels afers públics i de proporcionar ingressos a la família. La Falange i l'Església van tenir una gran influència durant el franquisme, fet que va provocar que s'adquirissin costums i models socials sexistes, conservadors i arcaics.

La Falange Española tenia una Secció Femenina en mans de Pilar Primo de Rivera, germana de José Antonio Primo de Rivera, fundador del partit. La Secció Femenina organitzava el Servei Social, obligatori per totes les dones i que s'encarregava d'educar-les en valors franquistes. La seva funció era inculcar a les dones ideals falangistes i nacionalcatòlics, els quals defensaven els ideals de la dona submissa i de mestressa de casa com a mare i esposa.

Cal remarcar la diferència que hi havia entre homes i dones davant la justícia, la qual es va veure reflectida en el Codi penal i el Codi civil, mentre que a les dones se les castigava severament l'adulteri i el concubinat, amb els homes era més permissiu. A més a més va anul·lar el matrimoni civil i el divorci. Aquests no van ser els únics drets que van perdre, la dona va perdre la capacitat legal i el dret a tenir béns propis. Per aquest motiu tampoc disposava de compte corrent al banc a nom seu ni podia comprar i vendre béns sense el consentiment del seu marit. Excepte en casos de dones solteres o viudes, la dona necessitava un permís escrit del seu marit per poder sortir al carrer a treballar sinó li estava prohibit. En

conseqüència, tenia un salari més baix que l'home, no estava penalitzat el seu acomiadament, etc.

El franquisme va acabar amb les aules conjuntes i va separar els nens de les nenes en les hores d'estudis. En conseqüència dels drets domèstics els quals estaven designats a les dones, no els calia una educació com la dels homes, per tant no hi havia motiu pel qual haguessin d'estar en una mateixa aula. Molt poques dones acabaven a la universitat, ja que des de petites els coneixements que adquirien a l'escola mancaven de continguts científics i humanístics. La seva formació es basava en ensenyar-les a dur a terme les tasques domèstiques i a comportar-se en societat.

Malgrat la situació d'opressió en la que vivien, algunes dones van lluitar per treballar més enllà de l'àmbit domèstic, algunes ho van fer gràcies al seu benestar econòmic, però d'altres ho van fer per demostrar la seva capacitat i independència. Per demanar l'igualtat de gènere algunes dones van militar en l'oposició antifranquista. Van denunciar la seva situació de desigualtat i es van establir les bases d'un primer feminisme, el qual es va consolidar i estendre durant els anys setanta.

3.4.4 Actualitat

Malgrat que a Espanya en temes de percentatges d'habitants les dones superen el dels homes, en la política no és així. Cal destacar figures internacionals com la de Margaret Thatcher, exprimera ministra d'Anglaterra; Isabel Perón, expresidenta d'Argentina entre d'altres. En el cas d'Espanya però, el càrrec més alt ocupat per una dona ha estat el de vicepresidenta del Govern: Soraya Sáenz de Santamaría, des de 2011 al 2018 y en l'actualitat Carmen Calvo.

Les llistes dels partits espanyols que es van presentar a les eleccions generals el desembre del 2015, van ser les que les van tenir més representació les dones des de l'any 2004, any en el qual va entrar en vigor la Llei de Paritat, llei que recolza que en òrgans legislatius hi hagi aproximadament el mateix nombre d'homes i dones.

Les taules següents mostren l'evolució en augment de la participació de la dona en la política a Catalunya i Espanya des dels inicis dels anys 90 fins a l'actualitat:

Alcaldesses a Catalunya

	<i>D</i>	<i>P</i>
<i>Legislatura 1991-1995</i>	36	4,0%
<i>Legislatura 1995-1999</i>	49	5,2%
<i>Legislatura 1999-2003</i>	65	6,9%
<i>Legislatura 2003-2007</i>	96	10,1%
<i>Legislatura 2007-2011</i>	118	12,5%
<i>Legislatura 2011-2015</i>	135	14,2%
<i>Legislatura 2015-2019</i>	174	18,4%
<i>Legislatura 2019-2023</i>	217	22,9%

Regidors electes a Catalunya

	<i>D</i>	<i>P</i>
<i>Legislatura 1991-1995</i>	1056	12,7%
<i>Legislatura 1995-1999</i>	1315	13,8%
<i>Legislatura 1999-2003</i>	1506	17,7%
<i>Legislatura 2003-2007</i>	2022	23,3%
<i>Legislatura 2007-2011</i>	2619	29,4%
<i>Legislatura 2011-2015</i>	2945	32,2%
<i>Legislatura 2015-2019</i>	3194	35,2%
<i>Legislatura 2019-2023</i>	3578	44,0%

Diputades al Parlament de Catalunya

	<i>D</i>	<i>P</i>
Legislatura 1980-1984	7	5,2%
Legislatura 1984-1988	11	8,1%
Legislatura 1988-1992	14	10,4%
Legislatura 1992-1995	17	12,6%
Legislatura 1995-1999	20	14,8%
Legislatura 1999-2003	32	23,7%
Legislatura 2003-2006	43	31,8%
Legislatura 2006-2010	48	35,5%
Legislatura 2010-2012	58	43%
Legislatura 2012-2015	54	40%
Legislatura 2015-2017	52	38,5%
Legislatura 2017-2020	60	44,4%

Diputades al Congrés

	<i>D</i>	<i>P</i>
Legislatura 1979-1982	24	6,8%
Legislatura 1982-1986	23	6,5%
Legislatura 1986-1989	33	9,4%
Legislatura 1989-1993	51	14,6%
Legislatura 1993-1996	65	18,5%
Legislatura 1996-2000	76	21,7%
Legislatura 2000-2004	110	31,4%
Legislatura 2004-2008	123	35,1%
Legislatura 2008-2011	124	35,4%
Legislatura 2011-2015	124	35,4%
Legislatura 2016-2020	138	39,4%

Senadores

	<i>D</i>	<i>P</i>
Legislatura 1979-1982	6	2,3%
Legislatura 1982-1986	12	4,6%
Legislatura 1986-1989	16	6,1%
Legislatura 1989-1993	27	10,8%
Legislatura 1996-2000	36	14,5%
Legislatura 2000-2004	62	21,4%
Legislatura 2004-2008	66	25,5%
Legislatura 2008-2011	80	30,4%
Legislatura 2011-2015	90	33,8%
Legislatura 2016-2020	104	39,1%

Diputades al Parlament Europeu

	<i>D</i>	<i>P</i>
Legislatura 1989-1994	103	16,5%
Legislatura 1994-1999	143	22,9%
Legislatura 1999-2003	194	31,0%
Legislatura 2003-2009	222	30,4%
Legislatura 2009-2014	229	35,2%
Legislatura 2014-2019	275	36,6%

3.4.5 Resum biogràfic

He considerat destacar algunes de les dones que el seu paper va ser cabdal per a la millora dels drets del món femení.

3.4.5.1 Olympe de Gouges

Mari Gouze, sota el pseudònim d' Olympe de Gouges, va néixer en una família burgesa i va rebre una educació il·lustrada. Es va manifestar a favor dels drets de les dones escrivint textos i obres de teatre en defensa dels seus drets polítics i civils.

A la Revolució Francesa es va posicionar a favor dels revolucionaris, tanmateix li disgustava que la constitució de 1791 no atorgués el dret a vot a les dones. Ella volia fer pública la seva opinió, així que va escriure un projecte de Declaració de Drets de la Dona i de la Ciutadana i es va posicionar a favor del reconeixement al dret de divorci.

Durant la Convenció va prendre partit a favor dels girondins i no estava a favor de la pena de mort, contra el rei Lluís XVI. En l'època del Terror va ser acusada de reialista, d'haver difós cartells a favor dels girondins i finalment va ser guillotinata a la Place de la Concorde el 3 de novembre de 1793).

La Declaració de Drets de la Dona i de la Ciutadana estava formada pels següents punts:

- I. La Dona neix lliure i roman igual a l'home en drets. Les distincions socials poden estar fundades en la utilitat comuna.
- II. La finalitat de qualsevol associació política és la conservació dels drets naturals i imprescriptibles de la Dona i de l'Home: aquests drets són la llibertat, la propietat, la seguretat i, per sobre de tots, la resistència a l'opressió.
- III. El principi de qualsevol sobirania resideix essencialment en la Nació, la qual no és res més que la reunió de la dona i l'home: cap cos, cap individu, no pot exercir

l'autoritat que no emani expressament d'això per a tots: sent totes les ciutadanes i tots els ciutadans iguals davant els seus ulls, han de ser igualment admissibles en totes les dignitats, llocs i treballs públics, segons les seves capacitats i sense altres distincions que les seves virtuts i el seu talent.

IV. La llibertat i la justícia consisteixen a tornar tot el que pertany a un altre; així, l'exercici dels drets naturals de la dona no té més límits que la tirania que l'home li oposa, i aquests límits han de ser reformats per les lleis de la naturalesa i la raó.

V. Les lleis de la naturalesa i de la raó prohibeixen totes les accions perjudicials per a la societat: tot el que no està prohibit per aquestes lleis, sàvies i divines, no pot ser impedit i ningú no pot estar obligat a fer el que no ordenen.

VI. La llei ha de ser l'expressió de la voluntat general; totes les ciutadanes i tots els ciutadans han de contribuir personalment o mitjançant els seus representants a la seva formació.

VII. No s'exceptua cap dona; la dona és acusada, arrestada o detinguda en els casos determinats per la llei. Les dones obeeixen com els homes aquesta llei rigorosa.

VIII. La llei no ha d'establir més que penes estrictes i evidentment necessàries, i ningú no pot ser castigat més que en virtut d'una llei establerta anteriorment al seu delictes i legalment aplicada a les dones.

IX. Quan una dona ha estat declarada culpable, tot el rigor és exercit per la llei.

X. Ningú no ha de ser fustigat per les seves opinions més fonamentals, la dona té el dret per a pujar al cadafal; ha de tenir igualment el de pujar a la tribuna, sempre que les seves manifestacions no pertorbin l'ordre públic establert per la llei.

XI. La lliure comunicació de les idees i de les opinions és un dels drets més preciosos de la dona ja que aquesta llibertat assegura la legitimitat dels pares respecte dels fills. Tota ciutadana pot, doncs, manifestar lliurement: sóc la mare d'un fill que us pertany, sense que un prejudici bàrbar l'obligui a dissimular la veritat, excepte per respondre de l'abús d'aquesta llibertat en els casos determinats per la llei.

XII. La garantia dels drets de la dona i de la ciutadana necessita una major utilitat; aquesta garantia ha de ser instituïda per a la millora de tot i no per a la utilitat particular d'aquelles a les quals se'ls ha confiat.

XIII. Per al manteniment de la força pública i per a les despeses de l'administració, les contribucions de la dona i de l'home són iguals; ella participa en totes les càrregues, en tots els treballs penosos; ha de participar, així mateix, en la distribució dels llocs de treball, càrrecs, dignitats i també en la indústria.

XIV. Les ciutadanes i els ciutadans tenen el dret de constatar per ells mateixos, o mitjançant els seus representants, la necessitat de la contribució pública. Les ciutadanes només poden adherir-s'hi admetent un repartiment igual, no solament en la fortuna, sinó a més en l'administració pública i la determinació de la quota, la base, la recaptació, la durada de l'impost.

XV. La massa de les dones, unida per la contribució amb la dels homes, té el dret a demanar comptes a tot agent públic de la seva administració.

XVI. Tota societat en què la garantia dels drets no està assegurada, ni la separació de poder determinada, no té constitució; la constitució és nul·la si la majoria dels individus que componen la nació no ha cooperat en la seva redacció.

XVII. Les propietats són per a tots dos sexes reunits o separats; tenen, per a cadascú, un dret inviolable i sagrat; ningú no en pot veure's privat en tant que veritable patrimoni de la natura, llevat que la necessitat pública, legalment constatada, ho exigís de forma evident i amb la condició d'una justa i anterior indemnització.

3.4.5.2 Clara Campoamor

Clara Campoamor va néixer el 1888 a la ciutat de Madrid en una família molt modesta i va ser una gran defensora del sufragi universal femení. Amb trenta-dos anys compaginava la seva vida laboral amb els estudis, malgrat això va començar a treballar de forma prematura. Campoamor va estudiar dret i amb trenta-sis anys, l'any 1924, es convertí en les poques dones advocades de l'Estat espanyol.

Mentre estudiava, Clara Campoamor es mostrà interessada en les tesis socialistes promulgades pel PSOE, especialment en el seu programa d'emancipació de la dona. Durant aquests anys també va estar en contacte amb altres dones amb les seves mateixes idees, el dret a vot femení i la igualtat.

Clara Campoamor va entrar al Partit Republicà Radical de Lerroux a l'any 1929, a causa de la seva ideologia republicana i el pensament cada cop més semblant del PSOE a la dictadura de Primo de Rivera.

A les primeres eleccions democràtiques lliures (1931), Clara Campoamor va ser elegida parlamentària, juntament amb Victòria Kent i Dolores Ibarruri "la Pasionaria". La posició política de Campoamor era el que avui anomenariem de centredreta parlamentària, a diferència de Kent o "la Pasionaria".

Campoamor va formar part de la comissió constituent que va redactar la Constitució Republicana de 1931. Cal destacar el seu esforç per introduir per primera vegada en la història d'Espanya articles que reconeixien els drets dels fills fora del matrimoni, en referència del divorci i en contra de la discriminació judicial i institucional per raons de sexe. Val a dir però, que Campoamor va mantenir acalorats debats amb Victòria Kent, la parlamentària socialista, per aconseguir el dret a vot de les dones. A diferència de Campoamor, Kent ho volia

retardar el màxim de temps possible, ja que tenia por de que les dones rurals votessin als partits més conservadors.

Durant tot aquest procés de lluita pel sufragi femení, Campoamor va ser abandonada pel seu propi partit, no obstant això va continuar en la política gràcies als vots del PSOE i altres forces progressistes.

Va ser en les eleccions del 1933, les primeres verdaderes eleccions espanyoles totalment democràtiques i lliures.

Un cop aconseguit el seu propòsit de sufragi universal femení, Campoamor va abandonar el Partit Republicà Radical i va criticar el seu antic partit, el Lerroux, el descontentament amb ambdues forces polítiques es devia a l'escàs interès que tenien per conservar i progressar amb els drets referents a les dones i a les seves polítiques conservadores. El 1935, Campoamor volia formar part del partit de "Izquierda Republicana" amb Manuel Azaña al capdavant, però la seva sol·licitud no va ser acceptada.

En esclatar la Guerra Civil, Clara Campoamor es va haver d'exiliar, primer a París i després a Buenos Aires. D'una banda els republicans, la consideraven una amenaça a causa dels seus pensaments conservadors. D'altra banda, els franquistes, creien que era una perillosa activista republicana partidària de polítiques igualitàries entre homes i dones.

Durant aquest exili Campoamor es va dedicar a fer de traductora i a fer conferències. L'any 1955, es va instal·lar a Suïssa, allà va muntar un bufet d'advocats, va treballar-hi fins que va perdre la vista. Va morir a la ciutat de Lausana el 1972.

3.5 Història política de Sant Hilari Sacalm

Les primeres eleccions democràtiques ens remeten a l'any 1979. En aquestes primeres eleccions ja hi apareix el nom de la primera dona, Neus Costa i Canals, tot i que no va finalitzar tota la legislatura i va ser substituïda per un home, Joan Masnou i Tarrats. Va ser a les eleccions de l'any 1983 que Mª Dolors Vila i Fauria i Mª Àngels Nevado i Buenavida van ocupar per primer cop una regidoria, la de Joventut, Festes i Propaganda. Des de llavors altres dones s'han involucrat en la política del poble, no obstant això sempre hi ha hagut una major representació masculina. Actualment hi ha una major igualtat de gènere en les regidories, en el Consistori de 2003-2005 tan sols hi havia dues dones com a regidores mentre que en l'actual és paritari. Malgrat ha augmentat la representació femenina, hi ha una superioritat per part dels homes.

3.5.1 Evolució del paper de la dona a Sant Hilari Sacalm

Per explicar l'evolució del paper de la dona en la política de Sant Hilari Sacalm, he realitzat entrevistes a diverses dones involucrades en la política del poble, en diferents moments. Des de les primeres eleccions, on només es presentava una dona fins a legislatura vigent que l'equip de govern està format per 4 dones i 4 homes, el paper de la dona ha evolucionat notablement. Intento plasmar aquesta evolució en les entrevistes, prèviament esmentades, recollides en la part pràctica.

Mª Àngels Nevado i Buenavida i Mª Dolors Vila i Fauria

Van ser les dues primeres dones en completar una legislatura sencera (1983-1987) com a regidores de l'Ajuntament de Sant Hilari. No van estar afiliades a cap partit polític. Durant els anys que elles van ser regidores es van dur a terme importants avenços per Sant Hilari, molts dels quals encara continuem gaudint com per exemple: el Pavelló Esportiu, la Casa de Cultura, l'Eix Transversal o el CAP. Elles, com a regidores de Joventut, Festes i Propaganda, van encarregar-

se d'impulsar innovacions com la Festa Major d'un caire més popular, el Carnaval o la confecció i renovació dels actuals vestits dels gegants de Sant Hilari.

Elles es mostren agraïdes als companys de l'Ajuntament d'aleshores per haver confiat en elles. Asseguren que no van sentir-se gens discriminades, ressalten el fet de com es van sentir recolzades.

Afirmen que estan orgulloses del que van fer des de la regidoria pel poble i que van gaudir-ho molt.

Carme Capdevila i Palau

Es va llicenciar en biologia, ha dedicat gran part de la seva vida professional a l'àmbit de l'educació. Va presentar-se a les eleccions municipals de l'any 1991 amb el seu partit, Esquerra Republicana de Catalunya. A partir d'aleshores va començar a assumir càrrecs i posicions cada vegada més influents a nivell de Catalunya, l'últim d'aquests va ser el de vi-secretària general d'ERC. Afirmar que hi havia una presència minoritària per part de la dona en tots els nivells polítics pels quals va passar i que havia de lluitar amb més ímpetu que els seus companys perquè se sentissin les seves idees, no obstant això ella va persistir en la lluita per tenir els mateixos drets que ells. Per aquest motiu assegura que gràcies a la constància i dedicació, tret distintiu de les dones, s'anirà avançant a l'hora d'accedir a alts càrrecs amb més facilitat. Tot i això, també destaca el fet que malgrat que la mentalitat de moltes persones ha canviat, queda molt recorregut per assolir la plena igualtat i que això no canviarà fins que el concepte "d'ajudar a la dona" no desaparegui.

Carme Benages i Cort.

Llicenciada en biologia. Va iniciar la seva trajectòria política a l'ajuntament de Sant Hilari l'any 1994. També va ostentar el càrrec de presidenta del Consell Comarcal de la Selva. Afiliada a Unió Democràtica de Catalunya. Ella afirma que mai s'ha sentit inferior als homes i en conseqüència mai ha sentit que la seva credibilitat era inferior a la dels seus companys. No obstant aquest fet, constata

que la manera d'actuar dels homes era diferent a la seva pel fet de que les dones sempre atendien altres obligacions a més a més de les laborals, com ara les tasques familiars. Ressalta la importància del coneixement, ja que és la base per avançar de la societat, també dona una gran importància a la confiança en una mateixa, aquesta és la base perquè els altres no et tractin amb inferioritat.

Gemma Brugués i Fauria

Va formar part de l'Ajuntament de Sant Hilari durant 12 anys, 8 anys al govern, formant part del partit polític de Convergència i Unió i 4 com a oposició. Actualment continua vinculada en la política a nivell autonòmic com a cap de relacions institucionals. Explica que no s'ha sentit discriminada com a dona i que ha anat accedint als càrrecs gràcies a la confiança dels seus superiors. En portar a terme tasques molt específiques es demostra la vàlua personal independentment del sexe. Ella anima a les dones joves a seguir la lluita iniciada ja fa anys.

Marta Sastre i Mollfulleda

Graduada en Administració i Direcció d'Empreses i Màster en Emprenedoria i Desenvolupament Empresarial. Va ser escollida com a regidora les darreres eleccions del 2019. És regidora de l'Àrea de Promoció econòmica (comerç, turisme, ocupació, empresa i emprenedoria). Ella afirma que les persones escollides a les darreres eleccions formen un grup heterogeni que comparteixen objectius i ideals comuns, entre ells, la igualtat entre homes i dones. Creu que a nivell municipal, s'està anant pel bon camí ja que actualment hi ha paritat en els càrrecs i s'ha avançat des de les primeres eleccions on només hi havia una dona.

4. BLOC PRÀCTIC

4.1 Entrevistes

Per tal de tenir constància de l'evolució de la dona en la política a Sant Hilari Sacalm, he realitzat diverses entrevistes a diferents dones que al llarg de la seva vida han estat involucrades en la política. Totes elles van estar-hi en diferents moments i nivells, això m'ha permès tenir un coneixement més ampli sobre el tema. He escollit aquestes dones vinculades a diferents etapes de l'Ajuntament de Sant Hilari Sacalm, per reflectir cronològicament la implicació femenina en la política municipal.

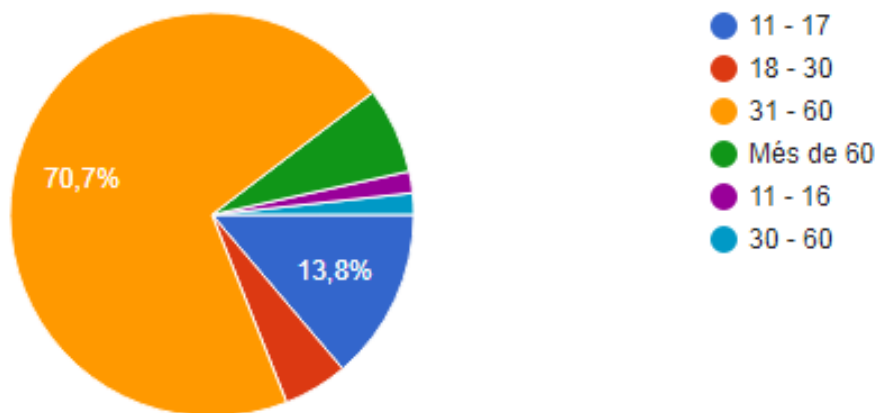
La conclusió que n'he extret és que, en política la feina queda delegada en diferents càrrecs executius. Aquest fet, fa que si, per exemple, una persona és regidora, és perquè el cap de llista, normalment home, ha confiat en ella. Aleshores, en el cas de les dones que he entrevistat no hi ha hagut discriminació de gènere, ja que s'ha confiat en elles per la seva vàlua però gairebé totes tenien homes en els càrrecs superiors.

També he pogut comprovar que l'horari del món polític no és fàcil de conciliar amb el familiar. Totes les dones entrevistades han compartit que els horaris són durs i indefinits. Aquest fet es veu agreujat quan el càrrec que ocupen és en una regidoria del municipi perquè també han de conciliar aquest horari amb una feina laboral a part de la de l'Ajuntament.

4.2 Enquestes

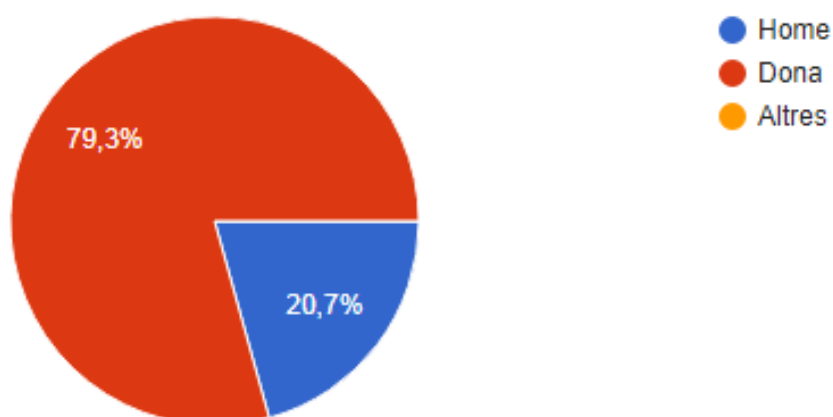
Les enquestes realitzades en aquest treball m'han permès tenir una visió més amplia de l'opinió del poble. No obstant això, no és possible generalitzar el resultat de l'enquesta a tot el poble de Sant Hilari Sacalm, ja que són 60 les persones que l'han respòs, a més a més l'ha contestat una franja d'edat molt concreta. Aquestes enquestes han estat realitzades a partir d'un formulari, és per aquest fet que els resultats no són 100% fiables tenint en compte que les respostes podrien haver estat triades aleatòriament.

Edat

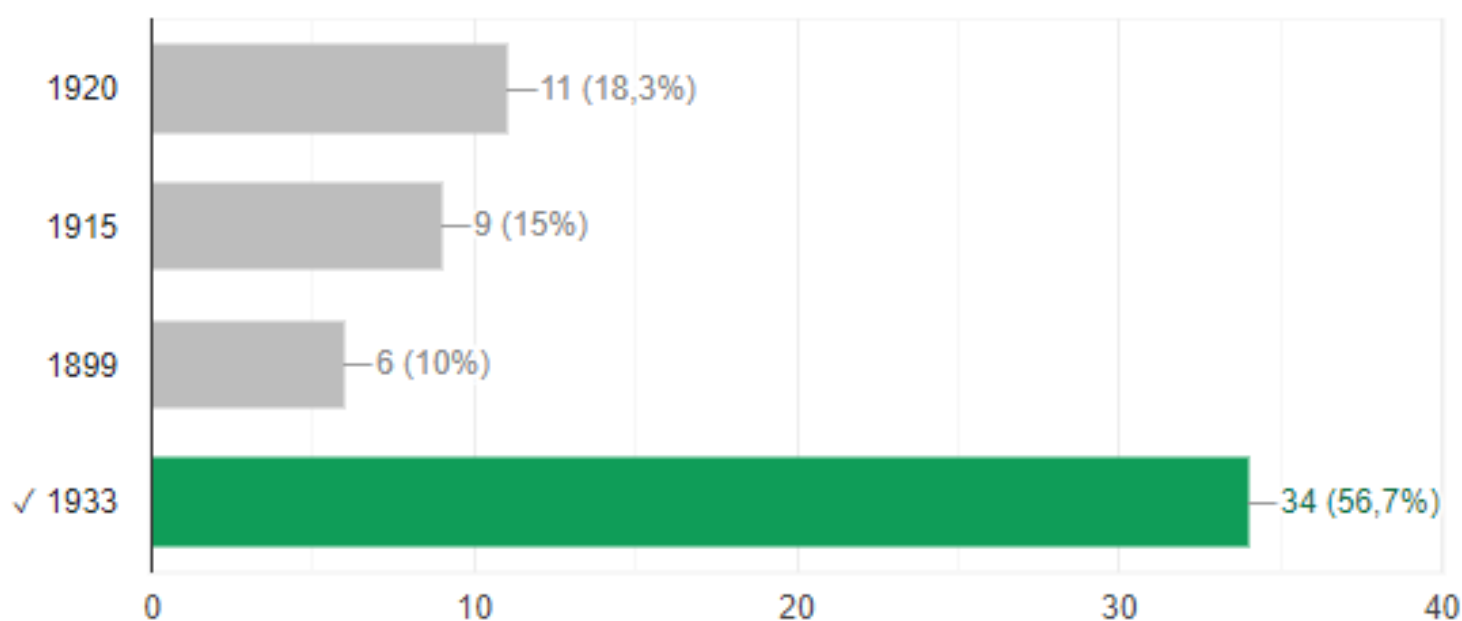
Aquesta enquesta ha estat majoritàriament resposta per persones d'una franja d'edat concreta d'entre 31 i 60 anys. La segona franja d'edat que ha contestat més han estat les edats compreses entre 11 i 17 anys.

Sexe

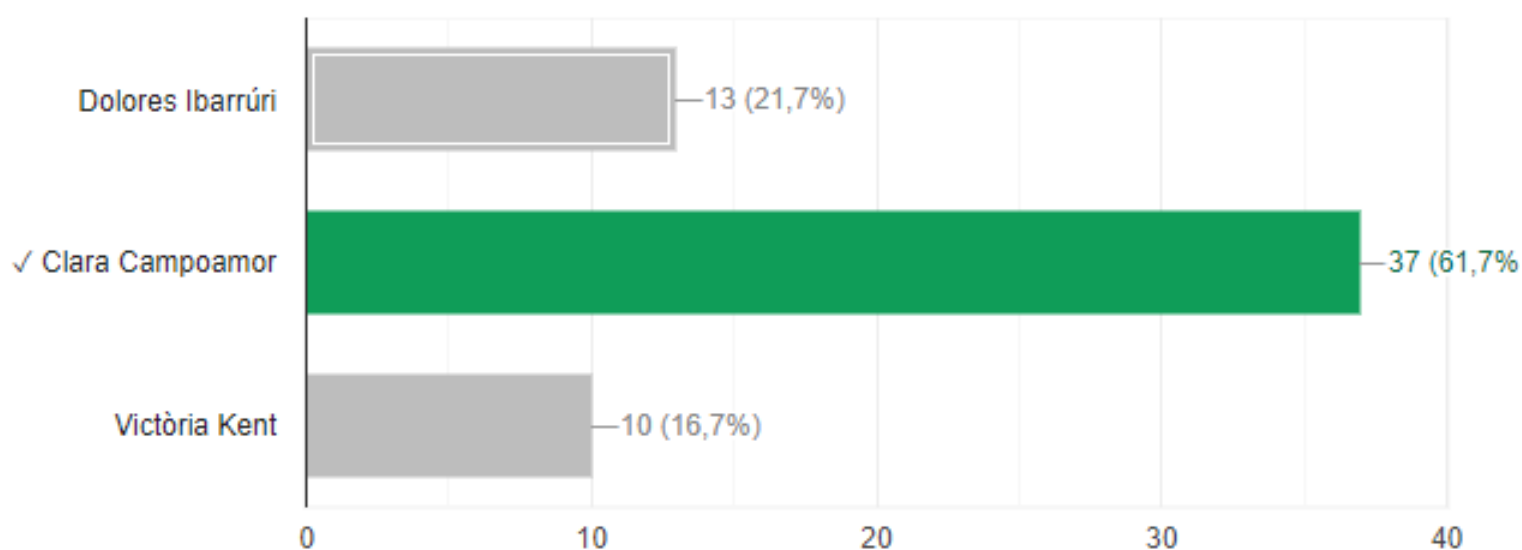
Aquest gràfic ha estat respòs majoritàriament per dones. El fet de que aquest formulari hagi estat enviat per WhatsApp, pot fer-nos suposar que els homes tenen un menor interès que les dones en aquest tema, i també que són menys actius a l'hora de fer-ne difusió.

Saps en quin any van votar les dones per primer cop?

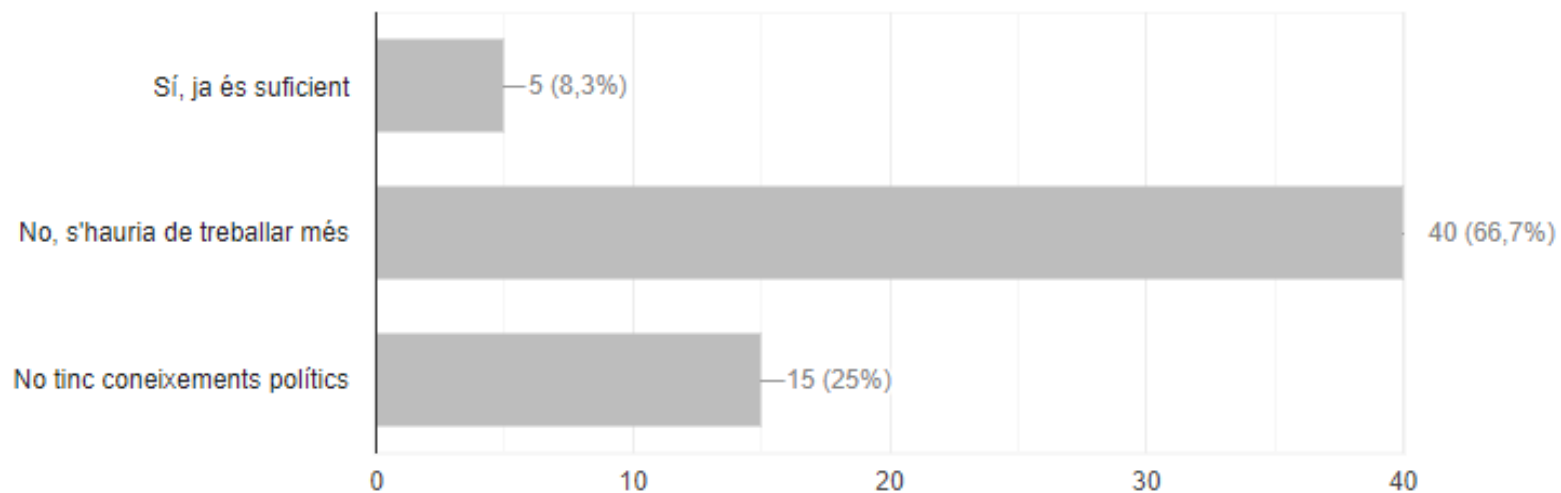
Aquest gràfic ens mostra que més de la meitat de les persones que han respòs el formulari saben que el primer any que les dones van poder votar va ser el 1933. La conclusió que a la que arribo és que tenint en compte les possibles respostes d'aquesta pregunta, una gran part de la població té clar que fa relativament poc que les dones poden votar.

Quina va ser una de les principals promotores del sufragi femení a Espanya durant la Segona República?

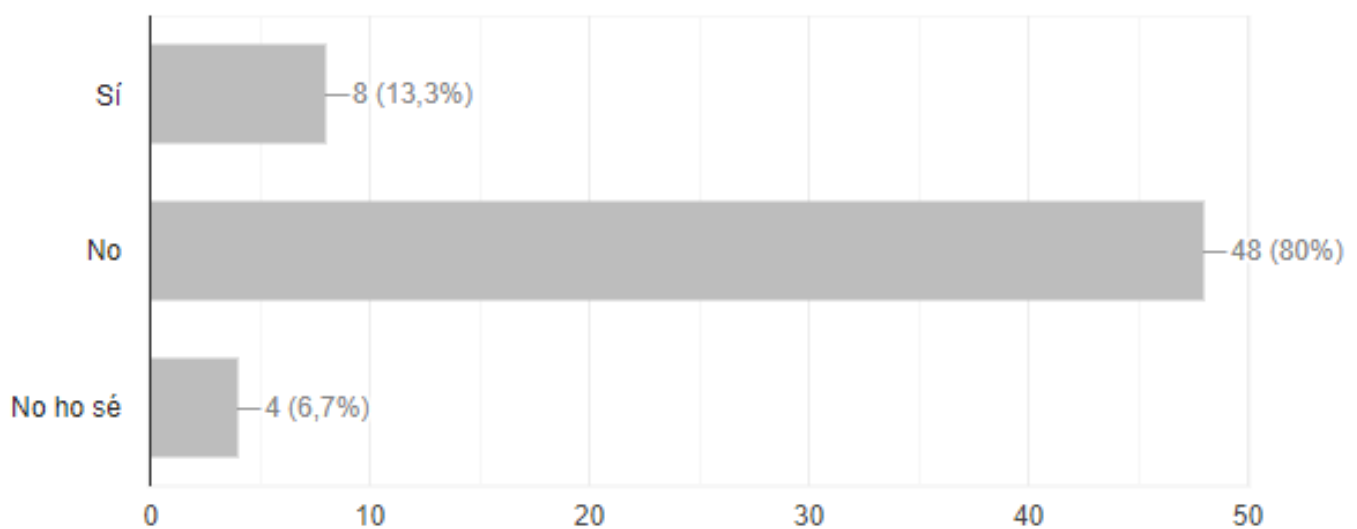
El resultat d'aquesta pregunta mostra que la persona més coneguda per la població és Clara Campoamor. El fet que fos una resposta tancada, em fa pensar que ha afavorit a encertar la resposta.

Creus que a l'escola / institut es tracta suficientment el paper de la dona en la política?

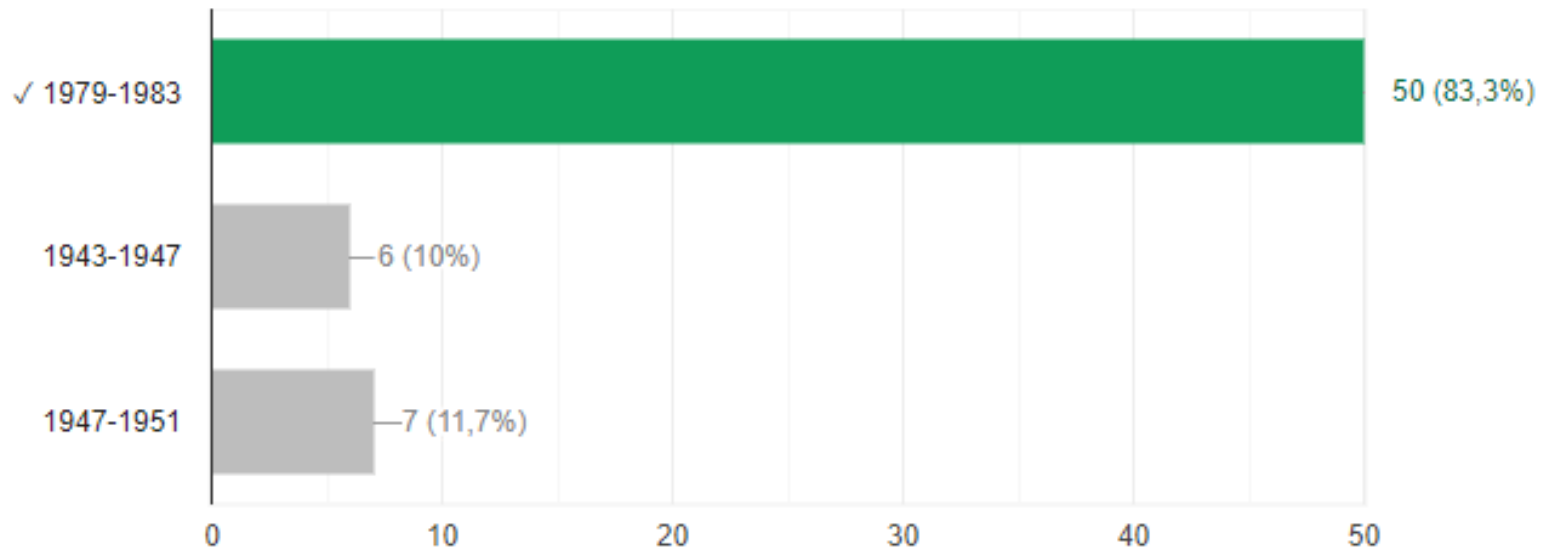
Valoro positivament la resposta escollida per la majoria. Ens indica que hi ha més interès en aquest àmbit i, per tant que la població es pregunta aspectes sobre la política que fins ara no s'estaven qüestionant.

Penses que la dona està en igualtat a l'home en termes de política?

El motiu pel qual vaig decidir-me a fer aquest treball, va ser per la meva percepció de la desigualtat de gènere en la política. El meu punt de vista és compartit per la gran majoria dels enquestats.

Quin va ser el primer any d'eleccions democràtiques a Espanya?

Aquest gràfic ens mostra que més de la meitat de les persones que han respòs el formulari saben que el primer any d'eleccions democràtiques a Espanya va ser el 1979. La conclusió que a la que arribo és que tenint en compte les possibles respostes d'aquesta pregunta, una gran part de la població té clar que fa poc del restabliment de la democràcia a Espanya.

4.3 Conclusions

En conclusió, en aquest treball he volgut resumir l'evolució del paper de la dona en la política. Ha estat difícil seleccionar la informació per tal que fos concís i plasmés de manera entenedora aquesta evolució. És per aquest motiu que malgrat les entrevistes, enquestes i fonts documentals consultades, hi ha molt més per aprofundir i això només és una breu pinzellada enfocada sobretot a la política del meu poble.

Realitzant la part teòrica d'aquest treball m'he adonat que en les fonts consultades no es ressalta el paper de les dones ni en temes polítics ni en la societat en general. Penso que caldria remarcar més la lluita de les dones franceses durant la Revolució, l'inici del dret a vot de les dones o figures com la Clara Campoamor.

Durant la nostra educació no es tracta suficientment la política i, per aquest motiu, moltes persones desconeixen figures tant importants com Olympe de Gouges o infravaloren el fet que a Espanya fa menys d'un segle que les dones poden votar.

Gràcies a les enquestes he pogut comprovar que hi ha força coneixement sobre política a partir del segle XX, no obstant això, les persones més joves, tenen una elevada desconexió sobre temes polítics.

Vull destacar que després d'haver fet diverses entrevistes i haver analitzat les enquestes, la meua hipòtesis inicial no ha estat plenament confirmada. Tot i prevaldre encara un predomini masculí en el món de la política en general, a nivell municipal en aquests anys s'ha avançat moltíssim i les dones que han estat involucrades en política s'han sentit valorades i respectades. Podem veure com des dels inicis de la dona a la política el seu paper ha canviat notablement. Primerament el fet de que les dones hagin lluitat per assolir la igualtat de gènere i en segon lloc una millor educació contra la desigualtat durant els últims anys han estat les causes principals d'aquesta evolució.

Cal ressaltar el fet que a nivell de poble, les primeres dones en involucrar-se en política no van ser discriminades per qüestió de gènere i actualment l'Ajuntament ja és totalment paritari. Però accedir a càrrecs més alts, continua essent més complicat. S'ha de destacar però, que la involucració de la dona en la política

hilariencia va ser força tardana. En els anys 90 l'accés de la dona a la política era força minoritari.

A l'inici d'aquest treball, em proposava respondre la pregunta següent: com ha canviat el paper de la dona en la política, en què s'han basat aquests canvis? Aleshores no sabia la magnitud que podia abraçar aquesta qüestió. No obstant això la conclusió que n'he extret és que a les dones, fa 200 anys endarrere, no se les considerava capaces d'assumir la presidència d'un país o d'una organització pública, malgrat això sempre van estar involucrades de manera més o menys activa dins d'organismes polítics. Des d'aleshores, han lluitat per fer-se sentir davant d'una societat patriarcal. A poc a poc, les dones han anat guanyant més importància dins els organismes polítics, tenint així més rellevància dins la societat. Actualment, gràcies a la sororitat estesa entre un gran nombre de dones i el recolzament de molts homes, la lluita per a la igualtat de gènere comença a tenir efecte en la política. Malgrat encara falta presència femenina a nivell executiu, el nombre de dones presentades en les últimes legislatures ha augmentat. A més a més, tot i que Catalunya mai ha tingut una presidenta, sí que algunes alcaldies estan ocupades per dones. Aquest fet demostra que sí que ha evolucionat la dona en la política, encara no hi ha una total paritat però ja no és estrany veure dones ocupant alts càrrecs. Per tant, és d'esperar que en un futur imminent augmenti la presència femenina en alts càrrecs. Aquests canvis s'han basat en el fet que hi ha hagut una gran determinació per part de moltes persones per tal d'aconseguir la màxima igualtat possible, la mentalitat de moltes persones ha canviat en aquest aspecte.

Per finalitzar, des del meu punt de vista, per tal d'acabar amb la desigualtat de la dona en la política, s'hauria de d'educar més a casa i a l'escola als infants sobre la igualtat de gènere i donar més importància a la política per tal de millorar-ne el coneixement.

S'ha demostrat al llarg de la història que el coneixement és la millor via per evolucionar d'una forma equitativa.

5. Webgrafia

"Monarquía Parlamentaria". Autor: Julia Máxima Uriarte. Para: Caracteristicas.co. Última edición: 17 de mayo de 2019. Disponible en: <https://www.caracteristicas.co/monarquia-parlamentaria/>. Consultado: 15 de noviembre de 2019.

Fuente: <https://www.caracteristicas.co/monarquia-parlamentaria/#ixzz65MR3R83Q>

"Monarquía Absoluta". Autor: Julia Máxima Uriarte. Para: Caracteristicas.co. Última edición: 17 de mayo de 2019. Disponible en: <https://www.caracteristicas.co/monarquia-absoluta/>. Consultado: 14 de noviembre de 2019.

Fuente: <https://www.caracteristicas.co/monarquia-absoluta/#ixzz65MWJQER2>

"Democracia". Autor: Julia Máxima Uriarte. Para: Caracteristicas.co. Última edición: 15 de mayo de 2019. Disponible en: <https://www.caracteristicas.co/democracia/>. Consultado: 22 de noviembre de 2019.

Fuente: <https://www.caracteristicas.co/democracia/#ixzz661RDCHOU>

"Constitución Nacional". Autor: Julia Máxima Uriarte. Para: Caracteristicas.co. Última edición: 29 de agosto de 2019. Disponible en: <https://www.caracteristicas.co/constitucion/>. Consultado: 01 de diciembre de 2019.

Fuente: <https://www.caracteristicas.co/constitucion/#ixzz66sfFSsLN>

"República". Autor: Julia Máxima Uriarte. Para: Caracteristicas.co. Última edición: 17 de agosto de 2018. Disponible en: <https://www.caracteristicas.co/republica/>. Consultado: 13 de diciembre de 2019.

<https://www.caracteristicas.co/republica/#ixzz680ErNdvi>

"Dictadura". Autor: Julia Máxima Uriarte. Para: Caracteristicas.co. Última edición: 17 de mayo de 2019. Disponible en: <https://www.caracteristicas.co/dictadura/>. Consultado: 22 de diciembre de 2019

<https://www.caracteristicas.co/dictadura/#ixzz68wE95hp1>

Societat espanyola del segle XIX

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2011/01/05/espanya-en-el-segle-xix-la-societat/>

Biografia de Clara Campoamor i informació sobre el dret a vot

<http://blogs.sapiens.cat/historiadorvital/2011/01/25/clara-campoamor-i-el-sufragi-femeni/>

Les dones durant la Segona Guerra Mundial

<http://lesveusdelahistoria.blogspot.com/2018/03/el-paper-de-la-dona-durant-la-segona.html>

Paper actual de la dona en la política espanyola

<https://www.cesnext.com/la-mujer-en-la-politica-espanola-que-papel-tiene/>

Taules sobre la participació de la dona en la política

http://dones.gencat.cat/ca/ambits/participacio/dones_politica/

Conclusions sobre el futur de la dona en la política

<http://www.donesdigital.cat/noticia/1457/dones-poder-i-igualtat-al-segle-xxi-reptes-de-futur/>

6. Bibliografia

1. AGULLÓ CALLICÓ, Anna; TRIAS SALÓ, Helena; CASTELLS ROCA, Joan; PLANA RODRÍGUEZ, Montse; MONFORT ANTOLÍN, Neus; GIOL ABRIL, Núria; CLOS JORDANA, Xavier.
2. Sant Hilari Sacalm amb veu de dones. Ajuntament de Sant Hilari Sacalm. Primera edició, 2019.
3. 25 anys d'Ajuntaments democràtics; Sant Hilari Sacalm. Ajuntament de Sant Hilari Sacalm. 2005.
4. CALVERIA, Sílvia; Dones als executius. Una perspectiva feminista i comparativa. Fundació Josep Irla; Coppieters foundation. 2019
5. M. GARCÍA, Sebastián; C. GATELL, Arimont. Geografia i història. Vicens Vives, Educació Secundària 4. Primera edició, 2016

7. Annexos

7.1 Entrevistes

CARME CAPDEVILA I PALAU

- **Vostè és llicenciada en biologia, què va fer que acabés dedicant-se a la política?**

Bé, estic llicenciada en biologia, però també estic habilitada pel Col·legi d'Educadors Socials, perquè vaig estar treballant molt de temps, bé d'això ja en fa molts i molts anys... Bé, els meus últims anys de vida professional han estat sempre en l'àmbit de l'educació, però després vaig entrar a formar part d'uns equips que treballàvem amb mesures tutelars. Menors amb mesures tutelars i de reforma, nois i noies que eren petits delinqüents o tenien un petit expedient obert amb la justícia juvenil i nosaltres vam muntar-hi programes de Inserció Social penal. A partir d'aquí em vaig anar especialitzant amb infància i adolescència que és on al final s'ha centrat la meua vida laboral. Aleshores se'm va habilitar perquè vaig fer tota la formació pertinent com a educadora social.

- **I a partir d'aquí com va acabar sent consellera?**

No, això és la vida professional, després hi ha la vida política. La vida política va començar quan vaig ser durant vuit anys regidora de l'Ajuntament de Sant Hilari i una persona molt activa en el meu partit, Esquerra Republicana. Aleshores, a nivell de partit, vaig començar a tenir càrrecs i l'últim que vaig tenir va ser el de vi-secretària general, és a dir la dos o la tres del partit i diputada al Parlament de

Catalunya. Després de tot això és quan em demanen si vull ser consellera. Però això és la vida política, que no té res a veure amb la professional.

- Es va trobar en desavantatge vers els seus companys pel fet de ser una dona?

Be, en el govern executiu que jo estava com a consellera, érem quatre conselleres i la resta eren tots homes, no era un govern paritari. Però jo t'haig de dir la veritat, és a dir, he treballat moltíssim perquè la dona tingués un paper molt actiu dins dels partits polítics i sempre hi ha aquelles dificultats evidents però, bé, jo crec que tot és a base de constància, afortunadament ara tenim una secretària general que és una dona i una coordinadora general que també és una dona.

- Quines dificultats es trobava al dia a dia ?

A veure, primer de tot que quan jo vaig començar, que vaig començar l'any 1990, l'accés de la dona en política era molt minoritari, hi havia molt poques dones, no vol dir que no fossin militants de partits, però hi havia poques dones en política activa. Aleshores el que ha costat... Bé s'han hagut de canviar moltes coses, com per exemple una cosa en la que jo vaig insistir moltíssim és el canvi en hores de reunions, perquè abans les reunions dels partits polítics es feien a les deu de la nit, això impossibilitava que moltes dones hi poguessin assistir, perquè no els era compatible amb la seva vida familiar i professional. Aleshores es van haver de canviar horaris de reunió, es van posar en hores que fossin raonables. Sobretot motivar a les dones. Jo vaig fer una feina molt important dins del meu partit, explicar que també era un deure com a dona participar i col·laborar amb els partits polítics i que era compatible amb la vida familiar. Jo tenia tres fills i tenia

una professió, era directora d'un centre molt gran, tenia més de cent treballadors al meu càrrec i encara hi havia la possibilitat d'implicar-me en política.

- Li va costar trencar amb el sostre de vidre per arribar a ser consellera?

(Riu) No jo, no.... El sostre de vidre encara no s'ha trencat, no estem tant avançades, malauradament. És a dir, hem fet avanços molt importants, sobretot en l'àmbit polític, però bé, encara mai hem tingut una dona presidenta. Però sí que és veritat que ara ja tenim moltes portaveus de grups parlamentaris que son dones, dones que lideren partits, per tant estem avançant, però el sostre de vidre no s'ha trencat. Quan jo vaig ser consellera, insisteixo amb aquest tema: érem tretze a govern i dels tretze només érem quatre dones conselleres. La proporció era molt minoritària. I quan vaig ser regidora de l'Ajuntament de Sant Hilari, la primera legislatura érem dues o tres dones. I l'altre potser més però no gaires, molt poques dones.

- Un cop va accedir al càrrec de consellera, la seva credibilitat era igual que la dels seus companys?

Bé, aquest és l'altre tema que tenim les dones. Sempre hem de fer més per arribar al mateix lloc. És a dir, la nostra credibilitat va molt lligada a la personalitat de les persones i a la teva manera de fer les coses. Costa bastant defensar les teves idees, les has de defensar amb molta més passió i amb molts més arguments, els homes això ho han tingut molt més fàcil. També és veritat que les dones no entrem en el joc de les contrapartides, és a dir, que si nosaltres creiem que aquella cosa ha d'anar per aquell carril i creiem que és el millor per la societat, doncs defensem això i som més persistents. Jo crec que tenim una

manera diferent d'actuar. Però bé, la credibilitat té la guanyes, amb tot, amb la vida laboral, amb la vida personal... La credibilitat te l'has de guanyar tu i és una cosa inherent a la teva persona.

- **Vostè va ser escollida presidenta de la Comissió de Política Social de la cambra catalana i membre de les comissions parlamentàries per als Drets de les Dones, sobre Immigració i del Síndic de Greuges. Va implantar alguna mesura per acabar amb el patriarcat?**

Mira t'explico, el parlament funciona que tu ets diputat i ets representant del teu territori. Jo representava la zona de la Selva, Gironès, la Garrotxa i el Ripollès, i per tant, a partir d'aquí aportes moltes iniciatives referents al teu territori. Després hi ha unes comissions. Les comissions són preceptives per poder tirar endavant les lleis, aquelles lleis que corresponen a l'àmbit d'aquella comissió. Jo vaig ser presidenta de la Comissió de Política Social i era portaveu de la dels Drets de les Dones, que em sembla que en aquell moment es deia així, la d'Immigració, la del Síndic de Greuges, bé he estat de portaveu en varies comissions. Què hi fèiem allà? Allà hi aportaves iniciatives. És a dir quan et venia una associació de dones i et plantejava un problema, tu les traslladaves a la Comissió, perquè la Comissió les pogués debatre. Després quan hi havia alguna llei, prèviament es debatia a la Comissió, abans de passar al ple del Parlament on era aprovada per tots els diputats. Iniciatives... Jo crec que les iniciatives que van entrar a la Comissió, moltes eren d'àmbit territorial, i és clar, el tema de la dona és multi-abast, és a dir no és només defensar els drets de les dones o la lluita contra la violència masclista, també amb les dones és parlar de cultura, és parlar d'esport, de formació, és parlar de treballs i per exemple una cosa amb la qual jo vaig ser molt combativa era tot el tema de la violència masclista i de la bretxa salarial de les dones. Jo sé que aquí es van presentar moltes iniciatives, amb aquest sentit.

- I doncs amb el tema de la bretxa salarial es va poder fer quelcom?

Bé, aquestes coses avancen, però encara estem igual, excepte en la funció pública i en alguns col·lectius, però en la resta les dones segueixen cobrant menys que els homes fent la mateixa feina. A veure, això és com tot en aquesta vida, les coses es posen damunt de la taula i s'han d'anar treballant a poc a poc, i arribarà un moment que la bretxa salarial s'acabarà. Quan passarà això? Quan hi hagi una llei que obligui les empreses, aquesta llei, sembla que ara hi ha voluntat per part del govern de l'Estat Espanyol de tirar-ho endavant, però s'ha dit tantes vegades que jo ho poso en interrogant sempre.

- En ser nomenada consellera d'Acció social i Ciutadania, notava la diferència entre gèneres? Què podia fer var acabar amb això?

El primer que vaig fer, va ser nomenar el màxim de dones en els càrrecs. A veure, s'escull a les persones per la vàlua i coneixement, però dintre la vàlua i el coneixement, vaig intentar que la majoria dels càrrecs fossin dones.

- Com compaginava la seva vida familiar amb la laboral?

A veure, amb la laboral era fàcil, perquè jo marxava molt d'hora al matí, però sempre intentava ser a les cinc de la tarda a Sant Hilari per recollir els nens al col·legi, al matí se n'encarregava el meu home i jo a la tarda. Als migdies la majoria de dies es quedaven a dinar al col·legi o amb els avis. Amb la vida política és més complicat, però jo no m'hi vaig implicar al cent per cent fins que els meus fills no van ser prou grans com per fer-ho.

- **De cara a un futur, creu que les dones podran accedir amb més facilitat a càrrecs alts?**

A veure, les dones estan més que preparades per fer-ho, passa que fins que no tinguem resolt el problema de la igualtat en la cura dels fills, el fet de ser mares, de vegades pot suposar un entrebanc no només en la carrera professional, sinó també amb la carrera política. I cal que els homes comencin a entendre que no ajuden a la dona sinó que els hi toca fer el mateix que a la dona. Aquella frase de “et poso una rentadora”, mentre no la traiem de l’imaginari de la consciència col·lectiva, serà complicat. Però tot i aquestes coses anem avançant. Jo ho veig amb els meus fills, tant els meus gendres com el meu propi fill col·laboren en la criança dels fills al cinquanta per cent, vull dir que això ja és una bona senyal.

CARME BENAGES I CORT

- **Vostè va estudiar biologia, què va fer que acabés involucrada a la política?**

Nosaltres vam venir a viure a Sant Hilari ja amb gairebé trenta anys, i en aquells moments va semblar que podia ser interessant poder participar, perquè al final el que a mi i a una companya, perquè ens vam involucrar les dues, ens feia il·lusió diguem que era poder participar, compartir, aportar si podíem al poble. Era aquesta la idea.

- **Quan va ser regidora o al Consell Comarcal de la Selva, es va trobar en desavantatge vers els seus companys pel fet de ser una dona?**

Jo parteixo sempre del fet que no m'he considerat mai inferior o diferent als homes. El meu punt de vista sempre ha sigut de igualtat, per tant no. Jo no m'he sentit discriminada, potser no m'he deixat sentir discriminada. Majoritàriament eren homes i alguna vegada sí que hi havia una "conversa d'homes", però has de saber trencar la conversa o aixecar-te i dir: *Ei nois ara torno!* O allò, la broma típica que els homes no tenien pressa. Eren les set de la tarda, i anar donant voltes, era allò de: *Vinga que hem d'enllestir, jo me n'he d'anar. Ah que tens els nens. Sí, sí, tinc els nens efectivament, però enllestim.*

- **Quines dificultats es trobava al dia a dia ?**

Bé, la dificultat és compaginar-ho tot. Si no tens el suport de casa, que en el meu cas sí que el tenia, és difícil de compaginar perquè la casa, els fills, i la política

que el que moltes vegades comporta és estar a casa a fora d'hores. Els vespres, els caps de setmana, els diumenges que hi ha un acte a no sé on... Intentava combinar-ho tot, jo crec que ens va anar prou bé.

- **Al llarg de la seva vida política, la seva credibilitat ha sigut igual que la dels seus companys?**

Jo crec que no. Jo ja et dic, sempre he partit de veure'm igual que ells. Clar, si tu vas amb por, allò de *ai aquell ai l'altre...* Però si parteixes de que som iguals és més fàcil. M'han educat així també.

- **Des de la regidoria notava la diferència entre gèneres? Què podia fer per acabar amb això?**

Sí podia... Bé, és que per mi no hi havia diferència. Sempre el que jo feia ho havia pensat per tothom, tant per homes, com per dones, com per nens, com per nenes, evidentment.

- **Com compaginava la seva vida familiar amb la laboral?**

Doncs amb això, amb l'ajuda del meu marit, buscant algú que t'ajudi a casa, com vulguis, bé com puguis millor dit. Me'n recordo una vegada que la Neus, la meva filla, havien d'anar d'excursió i li vaig preparar la motxilla, els entrepans, el

iogurt... I quan vaig anar a buscar-la a la tarda, li dic: *Què com ha anat?* I ella em diu: *El què ?*, jo li dic: *L'excursió*. I ella em diu: *No, si és la setmana que bé!* Se m'havien creuat les coses, ja li havia estranyat a la senyoreta que portés tantes coses per menjar. Però és qüestió d'organitzar-te. Jo veig que ens n'hem sortit.

- **De cara a un futur, creu que les dones podran accedir amb més facilitat a alts càrrecs ?**

Mira, molt important és el que t'he dit: tenir la seguretat en tu mateixa, creure que ets tant o més forta que ells, que pots fer-ho tant bé o millor, i has de tenir una bona formació. Estudiar quan s'és jove és molt important perquè t'obre molt el món, no és només pel contingut del que estudies, si no que et dona la visió de que pots fer moltes coses, de que al final és allò de: "solo sé què no sé nada". A vegades els meus fills em deien: aquell diu o aquell m'ha explicat... No te'ls escoltis gaire, a vegades els que més saben son els que menys diuen, i el que es pensa que en sap molt, no sap res.

Llavors tornant a la pregunta, jo crec que és cosa de les dones.

Mª ÀNGELS NEVADO I BUENAVIDA i Mª DOLORS VILA I FAURIA

Entrevista a Mª Àngels i Mª Dolors al diari de Girona

- Van involucrar-se en la política del poble en una època en que les dones no ho feien. Quin va ser el motiu?

Dolors: El motiu encara a hores d'ara és difícil d'entendre. Jo tenia dinou anys i no sabia massa on em posava, em van dir a veure si volia estar en el grup de Convergència, hi havia el meu pare i altra gent que estaven en la comissió, em van dir: *“Vine a la reunió i així escoltaràs una mica de què val!”*. Vaig anar-hi, eren tot homes, jo sola. Llavors em van dir que hi havia una altra noia, la Mª Àngels que segurament també hi seria. No sé si va ser a la primera reunió que ja ens vam trobar totes dues juntes i aquí va començar tot. Vam anar fent reunions, ens van anar explicant, la decisió era si ens hi posàvem o no, costava una mica dir que sí, perquè era un món molt nou, però al final vam anar parlant i va semblar que si podíem fer alguna cosa per al poble doncs perfecte. Hi vam anar totes dues juntes.

Mª Àngels: Jo també, quan em van dir per formar part de la llista també em va costar molt decidir-me, perquè era un àmbit en el que no tenia cap tipus d'experiència, però alhora també em feia il·lusió viure aquesta experiència i treballar a nivell de poble. El que tenia clar, és que no ho feia per la política, perquè a mi m'agradava treballar per el poble.

- **Prèviament a entrar a l'Ajuntament, ja formaven part d'alguna entitat vinculada a la política?**

Mª Àngels: No, jo no.

Dolors: Jo tampoc. N'havia sentit a parlar molt de les entitats del poble, perquè el meu pare sempre ha estat en moltes entitats i a casa sempre era molt "*el Via Crucis, Via Crucis, Via Crucis*", però estar en cap entitat, no.

-

- **Com es va prendre la decisió de quina seria la seva regidoria?**

Dolors: Hi havia en Lluís Planes, que ell ja estava de regidor, portava Cultura i Festes. Però a festes no s'havia fet mai gaire res perquè es feia tot a Villaret. Va ser a partir d'aquí que es va fer la regidoria de Festes. La vam portar nosaltres dues juntes, ens van dir que portéssim Cultura i Festes, va ser arrel d'aquí que es van començar a fer totes les festes del poble i es van treure de Villaret.

Mª Àngels: Si, és això, festes populars que abans hi havia mancances, no hi era aquesta regidoria.

- **Quines festes van introduir-hi?**

Dolors: La Festa Major la vam fer més popular, es feia a Villaret, però després la vam passar a fer al poliesportiu, feia poc que s'havien inaugurat les piscines i aquell any vam decidir de fer-ho allà. Per Carnestoltes ja es feia alguna cosa, al sector del Grèvol. Al vespre fèiem la cercavila, tothom disfressat i acabàvem al poliesportiu, això el dissabte. Però primer, a la tarda, fèiem la festa pels nens petits, la rua. Al vespre fèiem la de la gent gran i acabàvem al poliesportiu on es portava un conjunt i fèiem la festa allà. El dimecres, a més a més, fèiem l'Enterrament de la Sardina.

- **Un cop van ser regidores, la seva credibilitat era igual que la dels seus companys?**

Ma Àngels: Sí, en principi sí. Jo no em vaig pas trobar gens desplaçada ni molt menys. Vam tenir molt recolzament dels companys, i de la gent del poble també. Clar, al principi és allò que fins que la gent et coneix i veu la feina que vas fent, suposo que deuen estar una mica a l'expectativa, allò a veure aquestes noies

Les regidores al carnaval de Sant Hilari

què fan... Però jo crec que no ho devíem fer pas tan malament, perquè la gent ens apreciava amb la feina que fèiem. Ens hi vam involucrar molt, perquè pensa que ara és molt diferent. Abans els regidors feien de tot, ara ho delegen molt. Pensa que al ball del pavelló, nosaltres ens posàvem darrera la barra, ens ho fèiem tot, ens muntàvem les taules, posàvem els mantells, tot això ara ho fa potser més la brigada o gent que llogues i abans ens ho fèiem tot els regidors.

Vull dir que vivíem les festes des del principi fins el final. Carnestoltes, nosaltres disfressades, com és l'ocasió.

Dolors: Per la Tallada de Troncs també ens hi posàvem. Un anys ens vam vestir de suro. I quan fèiem el Rom Cremat també ens posàvem la gorra, com els mariners. Per les cercaviles ens posàvem al davant i els hi dèiem per on havien de passar.

Mª Àngels: Nosaltres hi érem, també el servíem, vull dir que ho vivíem intensament. Totes les hores lliures que teníem les dedicàvem a l'Ajuntament, totes les reunions, dies festius...

Dolors: Al migdia, dinar amb una correguda i tornar cap a l'Ajuntament per tornar a començar.

Mª Àngels: Llavors quan fèiem el Ball de l'escuma, que acabàvem a les tantes al ball del pavelló... Algun cop havíem "empalmat". Acabàvem de la festa dels grans i ja teníem la de la mainada!!!

- **Es van trobar en desavantatge a l'hora de defensar les seves opinions pel fet de ser una dona?**

Mª Àngels: No vaig tenir pas la sensació. La veritat és que ens vam trobar molt recolzades i ens van escoltar molt. Amb això vam estar molt bé.

Dolors: Sí, tant amb els regidors com a fora, no vaig notar que hi hagués cap persona que ens fes una diferència. I el primer, en Xavi, l'alcalde, que sempre va estar per nosaltres, qualsevol cosa el teníem allà, podíem comptar amb ell sempre.

- Com compaginaven la seva vida familiar amb la laboral?

Mª Àngels: Doncs mira, tot el temps que podíem tenir per nosaltres, dedicat a l'Ajuntament. Molt poc temps lliure per nosaltres, difícil. La Dolors potser una mica diferent...

Dolors: Sí clar, jo hi vaig estar vuit anys, jo festejava, però estava a casa, treballava. Els caps de setmana quan hi havia festa res de xicot, tot a la festa. Ho compaginàvem com podíem, però sempre a l'Ajuntament.

- De cara a un futur creuen que la dona podrà accedir a càrrecs polítics alts amb més facilitat?

Dolors: Sí, de fet ja s'ha avançat molt. La Llei de Paritat, ja gairebé t'obliguen a que sigui paritari. Bé mostres hi ha que a la Generalitat s'hi ha presentat gent, no han pogut arribar a ser presidents, però s'hi ha presentat, i al Govern també.

Mª Àngels: Clar, hi ha els típics que no canviaran mai, però sí, amb tots els sentits jo penso que s'ha avançat molt.

- **Un cop passats els anys com valoren la seva aportació al món municipal? Si poguessin tirar endarrere canviarien alguna cosa per tal d'afavorir la igualtat de gènere?**

Dolors: A veure, jo ja ho he dit abans, van ser uns anys que no els canviaria i hi tornaria a anar i ho tornaria a fer. Que canviaria coses? Potser sí que en canviaria, però penso que tot el que vam fer ens va sortir del cor i vam fer el millor que vam poder per Sant Hilari, amb l'experiència que tenim ara segur que ens sortirien més coses, però evidentment que hi tornaria, però no com a política, per fer coses per Sant Hilari.

Mª Àngels: És una experiència, no me'n penedeixo d'haver-hi estat, tornar ara potser no hi tornaria perquè una cosa és quan ets jove que tens unes inquietuds i ara en tens unes altres. Però estic contenta d'haver passat per l'Ajuntament. De canviar, potser sí, però en aquells moments és el que hi havia i el que podíem fer, jo crec que es va fer molta cosa.

Dolors: Sobre les dones, nosaltres vam entrar i hi havia el que hi havia. No era el tema d'igualtat que ara se'n sent a parlar molt, que tot son les dones, abans no hi era això. Les dones estaven més en un segon pla.

MARTA SASTRE I MOLLFULLEDA

- **Quin va ser el motiu pel qual va decidir involucrar-se en la política del poble?**

Varis motius, primer perquè crec que la política de poble és molt alterativa, perquè al final és vetllar pels interessos del poble, i al final jo m'estimo el poble i vull el millor pel poble, en definitiva. En segon lloc, perquè em va animar una mica l'equip de govern que hi havia, jo sabia que era un equip heterogeni, amb una part amb molta experiència i una altra part de gent jove, i això és el que em va fer decidir d'acabar de fer el pas.

- **Com es va prendre la decisió de quina seria la seva regidoria?**

En definitiva va estar molt clar des del principi, sí que és veritat que som un equip molt heterogeni, com et deia abans, hi ha gent de varis sectors, la meva experiència professional, que està més vinculada amb el que és l'empresa, l'ocupació i l'economia, era l'únic perfil que tenia aquest àmbit. Hi ha gent del món de l'educació, del món de l'arquitectura, però economista i del món de l'empresa jo era l'única, així que va estar molt clar des del principi. De fet, quan ens vam presentar a llistes electorals, ja em van avisar que si sortíem jo m'encarregaria d'aquesta regidoria. Llavors, quan em vaig posar a llistes, jo ja sabia que si sortíem al final, la meva regidoria seria la de Promoció Econòmica.

- **Actualment, a l'Ajuntament, la credibilitat de les dones que son regidores és igual que la dels homes?**

Sí totalment. De fet som vuit regidors de l'equip de govern, meitat són homes i l'altra meitat són dones, per tant hi ha paritat. De fet, totes les decisions que es prenen, es prenen a junta de govern que fem un cop a la setmana, i a la junta de govern, tothom té el mateix vot i el mateix poder de decisió. Al final, les decisions es prenen per majoria, tothom en parla i tothom opina, independentment que siguin homes o siguem dones.

- **Hi ha algun document o algun pla a nivell municipal, per tal de garantir la igualtat de gènere?**

A nivell de govern jo diria que no, no que jo conegui. Però pel fet que no ho veiem necessari, perquè no tenim cap problema, ho tenim molt interioritzat. A nivell de poble tampoc.

- **S'ha trobat en desavantatge a l'hora de defensar les seves opinions en algun moment pel fet de ser una dona?**

No, la veritat és que no. El tema de la política municipal, el que té molt a favor és que cada regidor té el seu àmbit. Si tu portes una regidoria, al final la última paraula és la teva, llavors es parla, perquè hi ha decisions que tu no pots prendre sense consultar-ho amb la resta de l'equip, però sí que hi ha la resta de decisions importants que ho has de consultar amb la junta de govern. Llavors, clar, totes les decisions petites que depenen de la meua regidoria, qui té l'última decisió soc

jo, llavors tinc total llibertat. Quan discutim amb l'equip de govern, jo defenso el meu punt de vista sobre el que s'hauria de fer i amb la resta acabem decidint el que creiem.

- - Com compagina la vida familiar i laboral?

Sort que no tinc fills encara, perquè és complicat. Quan vam entrar al juny de l'any passat, fins llavors estava treballant a la meva feina quaranta hores setmanals. Ho volia compaginar tot sense modificar horaris, i vaig durar dos mesos. Llavors vaig veure que era impossible treballar quaranta hores setmanals fora de l'Ajuntament i portar una regidoria. I tema familiar, de moment no tinc fills, però altres regidors que sí que en tenen és més complicat.

- - De cara a un futur creu que la dona podrà accedir a alts càrrecs polítics amb més facilitat?

Sí, jo crec que sí. Crec que comparat amb anys enrere ja hem fet molts passos endavant i que les dones es posen molt més en política. El tema que abans et parlaven d'un polític i t'imaginaves un home, està canviat. En un nivell superior al municipal, com la Generalitat o el Congrés, ja estàs veient molta més paritat entre homes i dones. Al final perquè no, potser tindrem una presidenta dona.

GEMMA BRUGUÉS I FAURIA

- Què va fer que s'interessés en la política?

Tota la vida m'ha agradat i quan vaig començar la universitat vaig conèixer gent que m'hi va fer implicar. La política és un d'aquells temes que o t'agrada o no t'agrada i a mi m'ha apassionat tota la vida. Des de ben petita ja m'hi havia interessat, però fins a la universitat no em vaig llençar a afiliar-me a un partit polític.

- Quins càrrecs va ocupar a nivell professional?

L'estiu que vaig fer els 18 anys vaig treballar a l'oficina de turisme de Sant Hilari i allà vaig viure de manera indirecte el món polític municipal i el que es podia fer per la gent del poble. El 1999, quan tenia 23 anys, vaig anar per primera vegada a les llistes per CiU a Sant Hilari i vaig sortir escollida regidora. A la segona legislatura em vaig tornar a presentar i també vaig sortir escollida. Llavors vaig portar la regidoria de comerç i turisme i joventut. A la tercera legislatura vam perdre les eleccions i vaig estar quatre anys a l'oposició. Per tant, vaig estar 12 anys de regidora, 8 al govern i 4 a l'oposició. A partir de llavors, tot i que vaig anar a llistes ja ocupava llocs per no sortir perquè vaig començar a treballar a Barcelona i compaginar-ho era complicat.

- Com es va triar quines serien les seves regidories?

Joventut perquè era la regidora més jove en aquella legislatura i van creure que calia fer coses pel jovent del poble. De fet, vam obrir el Casal Jove, vam instaurar el sopar de colles joves per Festa Major i les batukades, etc.

A la següent, turisme i comerç perquè era un tema que també m'agradava. Havia treballat a l'oficina de turisme i també es podia dinamitzar el poble. Va ser llavors quan es va començar amb la targeta comerç vinculada a botigues del poble.

Pensa que quan un cap de llista i el partit polític confecciona una llista electoral, si es vol fer bé, has de mirar abans o tenir una intuïció de què i qui podrà portar cada àrea del poble. En cas que no es faci, pots tenir una llista "coixa".

- Quina experiència en va treure?

Per una banda, el món municipal et porta a una experiència positiva, doncs intentes fer coses per al teu poble. El que vols és que tothom estigui content i poder aportar millores al poble que t'estimes. Per l'altra, i tot i que és negativa, sempre te l'has de prendre amb filosofia. És que tota la vida t'etiquetaran amb un partit i hi haurà gent que per aquest fet o et criticarà, o fins i tot, et pot deixar de parlar.

Tot i això, t'haig de dir que a mi no em va afectar. Jo sempre vaig intentar fer-ho el millor possible i per al poble. També eren altres anys molt més tancats. Actualment, amb les noves tecnologies, la capacitat de viatjar i de veure altres països, el jovent ja sou més oberts. El més important en política és poder parlar amb una persona d'un altre partit sense enfadar-se, respectant les seves idees, les comparteixis o no. En definitiva, el que ha de prevaldre que al final tots som persones i no unes sigles. Jo soc la Gemma i no la regidora de CiU.

**- Quins altres càrrecs ha ocupat dins l'organisme del seu partit polític?
I a nivells d'administració?**

A nivell de partit, vaig ser presidenta de la JNC de la Selva Interior, he format part del comitè executiu del partit a Sant Hilari i del comarcal de la Selva Interior. A nivell d'administració, des de l'any 2011 soc cap de relacions institucionals. Primer del Departament d'Interior, després del dept. d'Empresa i Ocupació, del d'Empresa i Coneixement, de Cultura i ara del Departament de Territori i Sostenibilitat.

El càrrec a l'administració no és un càrrec escollit per unes eleccions, és per la confiança que m'han fet diferents consellers. Els consellers, quan els nomenen trien el seu equip més proper, el que se'n diu el Gabinet del Conseller, i jo he tingut la sort de treballar en diferents gabinets amb diferents persones cada vegada.

- La seva credibilitat en els càrrecs que ha ocupat era o és la mateixa que la dels seus companys masculins?

Jo, en els gabinets que he estat, no he tingut cap problema. Sempre han sigut uns gabinets mixtes sense problemes.

Malgrat que el que plantejes pot ser un problema en altres empreses o organitzacions, amb mi no hi he tingut cap problema. Pensa que cada càrrec té una feina molt específica i per tant, el conseller confia en cada un pel seu àmbit i ens hem de coordinar o podríem perjudicar al conseller, a la conselleria i al país, que és pel que treballem.

- **S'ha trobat en desavantatge en algun moment a l'hora de defensar les seves opinions pel fet de ser una dona?**

No pel motiu que t'he comentat. Els temes són molt específics per a cada un. Tot i això, si m'hi hagués trobat, hagués defensat la meva opinió. Tot i això, en un gabinet hi pot haver temes generals; cada un, donem la nostra opinió i llavors, sí que algunes vegades la teva guanya i en altres perd. Però en poder parlar i opinar està la riquesa, doncs et pot semblar que la teva és la bona i estar equivocada. En altres casos, s'acaba acordant un terme mig: no guanya ni un, ni l'altre.

- **Quins projectes o plans coneix per tal d'afavorir la igualtat de gènere?**

A veure, cal diferenciar les polítiques d'igualtat de gènere que són més generals que els plans que poden ser més específics, per un tema concret.

Pel que fa les polítiques, la Generalitat està molt conscienciada. Intenta que no hi hagi discriminació. Per exemple, en les convocatòries d'oposicions va tot per mèrits i capacitats i no per si ets home o dona. Pel que fa als plans, actualment hi ha el pla estratègic d'igualtat de gènere 2019-2022, on hi ha diferents actuacions que poden afectar a diferents departaments. Després, n'hi ha de més específics que porta a terme l'institut català de les dones.

A nivell del meu departament, no tenim massa línies, és molt tècnic: carreteres, ferrocarrils, medi ambient, etc.

Però per exemple, en habitatge, que també està dins del Departament de territori i sostenibilitat, no tant en igualtat de gènere, sinó en polítiques de protecció de dones que han patit violència masclista i necessiten un habitatge o famílies desestructurades o amb manca de recursos que se'ls ha d'ajudar amb el pagament del lloguer.

- Com compagina la vida familiar i la laboral amb la política?

Ui, és difícil. Per sort o desgràcia, no tinc fills i, això, em permet fer horaris maratonians. Quan estàs treballant amb un conseller no tens un horari concret. A vegades, treballes moltíssimes hores i, d'altres, tens més flexibilitat. Aprens a compaginar, però no sempre pots fer tot el que vols!

A més, estic de dilluns a divendres a Barcelona per no perdre hores a la carretera. Això sí, el cap de setmana per poc que pugui, pujo cap a Sant Hilari Sacalm! Sempre i quan no em toqui acompanyar al conseller a algun acte perquè ens ho anem combinant !

És una feina que si no m'agradés la política, no la podria fer, perquè no tens uns horaris establerts. Pensa, que a vegades, saps quan entres al Parlament, però no quan sortiràs o altres dies, si estic al Departament, igual sorgeix un problema o una emergència com el Glòria i t'ho trenca tot i t'has de quedar! Però dit això, m'encanta la meva feina i si la fas a gust, ja t'asseguro que acabes trobant hores per compaginar o per quedar amb els amics. Tot és qüestió d'organitzar-se o improvisar.

- De cara a un futur creu que les dones podran accedir a alts càrrecs polítics amb més facilitat?

Jo crec que sí, que anem per bon camí, però com a dones no hem de baixar la guàrdia. Hem de continuar lluitant pels nostres drets sense por. Hem d'aconseguir que se'ns valori. Vosaltres hi heu d'estar a sobre i no deixar-vos trepitjar ni desistir en el primer contratemps. Batalles sempre se n'han perdut i se'n perdran, però ens hem de tornar a aixecar i seguir lluitant. Positives per sobre de tot!

8. Agraïments

En primer lloc, vull agrair a la meva tutora del Treball de Recerca, Rosa Maria Bonvehí i Deza, per haver-me orientat i ajudat al llarg del procés. Aquest acompanyament ha estat bàsic per realitzar-lo.

També vull agrair la col·laboració desinteressada de totes les dones entrevistades: Carme Capdevila i Palau, Carme Benages i Cort, Mª Dolors Vila i Fauria, Mª Àngels Nevado i Buenavida, Marta Sastre i Mollfulleda i Gemma Brugués i Fauria. Totes elles s'han mostrat properes, sinceres i disposades a donar la seva visió sobre aquest tema. Aquestes entrevistes han estat fonamentals per extreure'n una conclusió des de diferents situacions i punts de vista. La seva predisposició no ha estat sols a nivell de l'entrevista sinó que també m'han ofert material per enriquir el meu treball.

Així mateix, vull donar les gràcies a la Marina Molina i Ruiz i a la Núria Prat i Turón pel seu interès, consells o materials aportats durant el Treball.

Finalment, vull agrair a la meva família el suport que m'han proporcionat a l'hora de fer aquesta recerca.